Notes du mont Royal
WWW.NOTESDUMONTROYAL.COM

Cette œuvre est hébergée sur «*Notes du mont Royal*» dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES
Google Livres

D. Kiliano in Rebdorff priori dignissimo Thomas Venatorius dono transmisit.

2.

In hoc opere continentur.

Heſiodi aſcræi duo libri Georgicon ἔργα καὶ ἡμέραι, id eſt opera & dies, ſaluberrimis pleni doctrinis.

Catonis Romani moralia inſtituta.

Tabula Cebetis Thebani miro ingenio, qua ad uirtutē pergas, uiam inſinuans, & alia quædam.

Græce & Latine

ὁ πίνδαρος ταυτ᾽ ἐπέγραψε.

χαῖρε δὶς ἡβήσας καὶ δὶς τάφου ἀντιβολήσας
ἡσίοδ᾽ ἀνθρώποις μέτρον ἔχων σοφίης

ὁ ὀπλόμαχος ἀκδώς

τὴν ἀρετὴν ἐδίδαξεν ὁμῶς καὶ ἀγροικτικὰ χρυσοῖς
ἡσίοδος γλῶσσα διὰ χλιζόμενος.

Ottomarus Aidos Argentinus.
Eloquio uirtus iuncta, eſt ſapientia phraſi,
Heſiodi monitis, quæ geminata placent

Ioannes Knoblouch formulis excuſit, Argentoraci.

Carmina sunt auris ianua. Cato

272. C.

1515

ἩΣΙΟΔΟΥ ΤΟΥ͂ ἈΣΚΡΑΙΟΥ ἘΡΓΑ ΚΑῚ ἩΜΕΡΑΙ.

Μοῦσαι πιερίηθεν ἀοιδῆσι κλείουσαι
Δεῦτε δί' ἐννέπετε σφέτερον πα
τέρ' ὑμνείουσαι.
Ὅν τε διὰ βροτοὶ ἄνδρες ὁμῶς ἄφατοί
τε φατοί τε
» Ῥητοί τ' ἄῤῥητοί τε διὸς μεγάλοιο ἕκητι.
» Ῥεῖα μὲν γὰρ βριάει, ῥέα δὲ βριάοντα χαλέπτει
» Ῥεῖα δ' ἀρίζηλον μινύθει, καὶ ἄδηλον ἀέξει.
» Ῥεῖα δέ τ' ἰθύνει σκολιὸν καὶ ἀγήνορα κάρφει,
» Ζεὺς ὑψιβρεμέτης, ὃς ὑπέρτατα δώματα ναίει.
Κλῦθι ἰδὼν ἀΐων τε δίκῃ δ' ἴθυνε θέμιστας
Τύνη ἐγὼ δέ κε πέρσῃ ἐτήτυμα μυθησαίμην
Οὐκ ἄρα μοῦνον ἔην ἐρίδων γένος, ἀλλ' ἐπὶ γαῖαν
Εἰσὶ δύω· τὴν μέν κεν ἐπαινήσει νοήσας.
Ἡ δ' ἐπιμωμητή, διὰ δ' ἄνδιχα θυμὸν ἔχουσιν
Ἡ μὲν γὰρ πόλεμόν τε κακὸν καὶ δῆριν ὀφέλλει
Σχετλίη. οὔτις τήν γε φιλεῖ βροτὸς, ἀλλ' ὑπ' ἀνάγκης
Ἀθανάτων βουλῇσιν ἔριν τιμῶσι βαρεῖαν
Τὴν δ' ἑτέρην προτέρην μὲν ἐγείνατο νὺξ ἐρεβεννὴ
Θῆκε δέ μιν κρονίδης ὑψίζυγος αἰθέρι ναίων.
Γαίης τ' ἐν ῥίζῃσι καὶ ἀνδράσι, πολλὸν ἀμείνω
Ἥ τε καὶ ἀπάλαμόν περ ὁμῶς ἐπὶ ἔργον ἐγείρει.
Εἰς ἕτερον γάρ τίς τε ἰδὼν ἔργοιο χατίζων
Πλούσιον, ὃς σπεύδει μὲν ἀρόμμεναι, ἠδὲ φυτεύειν
» Οἶκόν τ' εὖ θέσθαι. ζηλοῖ δέ τε γείτονα γείτων.
» Εἰς ἄφενον σπεύδοντ', ἀγαθὴ δ' ἔρις ἥδε βροτοῖσι,

HESIODI ASCRAEI OPERA ET DIES.

MVſæ Pierides cantu celebres,
Adeſte obſecro, ac explicate mihi ue-
ſtrũ per parentem carminibus,
Cuius nam rei gratia, mortales ſimul
illaudati ſint laudatiq́;,
„ Fama inſignes, & ignobiles, Iouis magni cauſa id euenit,
„ In ꝓmptu em̃ illi ẽ uires adijcere lãguido fortiq́; ſurripe
„ Facile ęquidem illuſtrem deijcit, & obſcurum extollit,
„ Proinde ſine negocio prauũ corrigit, elatumq́; deprimit
„ Iupiter altitonans, ſuperni habitator domicilij,
Audi inquã cũcta uidens audiensq́;, iuſticię dirige leges,
At mihi liceat Perſium fratrem ueris admonere
Qñquidẽ nõ unũ eſt ſolũ certãdi genus, ꝗnimo in terris
Gemina ſunt, quorũ alterũ quidẽ laudat honeſta ſtudia
Alterũ culpatũ ꝑ ac flagitioſũ, & hęc ĩ diuerſũ ĩpellũt aĩm,
Hoc nãq́;, bellum improbum ſimul ac rixam auget,
Moleſtũ plane gen⁹ & exoſũ mortalib⁹, niſi urgeat neceſ
Dijs uolẽtibus, nã tũc & pugnã paci ꝓferũt atrocẽ (ſitas
Porro alterum illud primũ genuit nox caliginoſa
Poſuitq́; ip̃m ſaturnius celſi ſedens cœlicola,
In terrã, radicibusq́; indidit & hoĩbus, meli⁹ ſane multo
Iſtud quidẽ, nam & inertem ſimul ad opus excitat,
Quum alium quempiã intuetur feriatus
Diuitem, Sic em̃ is arandi incitať ſtudio aut plantandi,
„ Remq́; curat familiarẽ, æmulať em̃ uicinus uicinum,
„ Atq́; ad rẽ ampliãdã artib⁹ agitat bõa plane pugna mor
talibus,

,, καὶ κεραμεὺς κεραμεῖ κοτέει, καὶ τέκτονι τέκτων.
,, καὶ πτωχὸς πτωχῷ φθονέει. καὶ ἀοιδὸς ἀοιδῷ
ὦ πέρση.. σὺ δὲ ταῦτα τεῷ ἐνικάτθεο θυμῷ.
μηδέ σ' ἔρις κακόχαρτος ἀπ' ἔργου θυμὸν ἐρύκοι
νείκε' ὀπιπεύοντ' ἀγορῆς ἐπακουὸν ἐόντα
ὤρη γὰρ τ' ὀλίγη πέλεται νεικέων τ' ἀγορέων τε
ᾧτινι μὴ βίος ἔνδον ἐπηετανὸς κατάκειται
ὡραῖος, τὸν γαῖα φέρει δημήτερος ἀκτήν.
τοῦ κε κορεσσάμενος, νείκεα καὶ δῆριν ὀφέλλοις
κτήμασ' ἐπ' ἀλλοτρίοις. σοὶ δ' οὐκ ἔτι δεύτερον ἔσται
ὧδ' ἔρδειν ἀλλ' αὖθι διακρινώμεθα νεῖκος
ἰθείῃσι δίκαις αἵ τ' ἐκ διός εἰσιν ἄρισται.
ἤδη μὲν γὰρ κλῆρον ἐδασσάμεθ', ἄλλα τε πολλὰ
ἁρπάζων ἐφόρεις μέγα κυδαίνων βασιλῆας
δωροφάγους. οἳ τήνδε δίκην ἐθέλουσι δικάσσαι.
,, νήπιοι. οὐδ' ἴσασιν ὅσῳ πλέον ἥμισυ παντὸς
οὐδ' ὅσον ἐν μαλάχῃ τε καὶ ἀσφοδέλῳ μέγ' ὄνειαρ.
κρύψαντες γὰρ ἔχουσι θεοὶ βίον ἀνθρώποισι.
ῥηΐδίως γάρ κεν καὶ ἐπ' ἤματι ἐργάσσαιο
ὥστε σε κεἰς ἐνιαυτὸν ἔχειν καὶ ἀεργὸν ἐόντα
αἶψά κε πηδάλιον μὲν ὑπὲρ καπνοῦ καταθεῖο,
ἔργα βοῶν δ' ἀπόλοιτο καὶ ἡμιόνων ταλαεργῶν
ἀλλὰ ζεὺς ἔκρυψε χολωσάμενος φρεσὶν ᾗσιν
ὅττι μιν ἐξαπάτησε προμηθεὺς ἀγκυλομήτης.
τοὔνεκ' ἄρ' ἀνθρώποισιν ἐμήσατο κήδεα λυγρά.
κρύψε δὲ πῦρ, τὸ μὲν αὖθις ἐὺς πάϊς ἰαπετοῖο.
ἔκλεψ' ἀνθρώποισι διὸς πάρα μητιόεντος
ἐν κοίλῳ νάρθηκι λαθὼν διὰ τερπικέραυνον.

,, Figulus ſic figulũ odit,& faber fabrum,
,, Mendicus mendico inuidet,deinde Poeta Poetæ,
Tu uero Perſi,hęc tuo fac inſideant animo,
Ne pugna qua mali oblectant̃ tibi ab ope animũ auocet,
Neu contendas ſpeculator eſſe fori,iurgiorũq; auditor.
Cura eñ exigua illi eſſe debet litium forenſium,
Cui non uictus domi annuus reconditur
Suo collectus tpe,at ſi eũ(quẽ terra edit) cereris fructum
Copioſũ poſſideas,tũ forte pugnaſ,ac rixã augeaſ licebit
Ex facultatibus alienis,uerũ caue denuo per te id fiat,
Q d'olim faciebas,Quin magis iudicio litẽ dirimamus,
Rectaq; iuſticia,Illa eñ longe optima ex Ioue eſt,
Proinde diuiſa iam hæreditate,tu non pauca
Diripiẽdo abſtuliſti,q̃bus multũ gl'iæ adijceres iudicibus
Doni uoracib⁹,nã illi iure negociũ ſuſcepant diffiniẽdũ,
,, Stulti ꝓfecto,ut q̃ neſcirẽt quãto p̃ſtet toto dimidiatũ,
Quãtuſue maluę ſit,aut herbę fructus.
Celauerunt enim dij immortales uictum homines,
Quũ ſine negocio unius diei labor præſtaret olim,
Vt tibi annua eſſent alimenta,etiamnum ocioſo
Mox temonem fumo poteras adhibere,
Opa boum tũc remiſſa,muliq; laboꝝ patiẽtes feriabant̃,
At Iupiter excandeſcẽs abdidit hanc facilitatẽ,ubi ſenſit
Se fraude nõ mediocri uerſuto a Prometheo circũuẽtũ.
Vnde & mortalibus curas exaggerauit triſtes,
Occuluit ignem,rurſus bonus filius Iapeti
Furtim abſtulit cauto Ioui,hominibus reſtituens
Curua in ferula clam,eo qui fulmine gaudet Ioue,

τὸν δὲ χολωσάμενος προσέφη νεφεληγερέτα ζεύς·
ἰαπετιονίδη πάντων πέρι μήδεα εἰδώς,
χαίρεις πῦρ κλέψας, καὶ ἐμὰς φρένας ἠπεροπεύσας.
σοί τ᾽ αὐτῷ μέγα πῆμα καὶ ἀνδράσιν ἐσσομένοισι,
τοῖς δ᾽ ἐγὼ ἀντὶ πυρὸς δώσω κακόν, ᾧ κεν ἅπαντες
τέρπωνται κατὰ θυμὸν, ἑὸν κακὸν ἀμφαγαπῶντες.
ὣς ἔφατ᾽ ἐκ δ᾽ ἐγέλασσε πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε.
ἥφαιστον δ᾽ ἐκέλευσε περικλυτὸν, ὅττι τάχιστα
γαῖαν ὕδει φύρειν, ἐν δ᾽ ἀνθρώπου θέμεν αὐδὴν.
καὶ σθένος. ἀθανάτῃς δὲ θεῇς εἰς ὦπα ἐίσκειν
παρθενικῆς καλὸν εἶδος ἐπήρατον, αὐτὰρ ἀθήνην
ἔργα διδασκῆσαι πολυδαίδαλον ἱστὸν ὑφαίνειν,
καὶ χάριν ἀμφιχέαι κεφαλῇ χρυσῆν ἀφροδίτην.
καὶ πόθον ἀργαλέον, καὶ γυιοκόρους μελεδῶνας.
ἐν δὲ θέμεν κύνεόν τε νόον καὶ ἐπίκλοπον ἦθος,
ἑρμείην ἤνωγε διάκτορον ἀργεϊφόντην.
ὣς ἔφατ᾽ οἱ δ᾽ ἐπίθοντο διῒ κρονίωνι ἄνακτι.
αὐτίκα δ᾽ ἐκ γαίης πλάσσε κλυτὸς ἀμφιγυήεις
παρθένῳ αἰδοίῃ ἴκελον κρονίδεω διὰ βουλάς.
ζῶσε δὲ καὶ κόσμησε θεὰ γλαυκῶπις ἀθήνη.
ἀμφὶ δέ οἱ χάριτές τε θεαὶ καὶ πότνια πειθὼ
ὅρμους χρυσείους ἔθεσαν χροΐ, ἀμφὶ δὲ τήν γε,
ὧραι καλλίκομοι στέφον ἄνθεσιν εἰαρινοῖσι.
πάντα δέ οἱ χροῒ κόσμον ἐφήρμοσε παλλὰς ἀθήνη
ἐν δ᾽ ἄρα οἱ στήθεσσι διάκτορος ἀργεϊφόντης
ψεύδεά θ᾽ αἱμυλίους τε λόγους καὶ ἐπίκλοπον ἦθος
τεῦξε διὸς βουλῇσι βαρυκτύπου. ἐν δ᾽ ἄρα φωνὴν
θῆκε θεῶν κῆρυξ, ὀνόμηνε δὲ τήνδε γυναῖκα,

Ad huncira percitus nubicoga Iupiter,
Iapetionides inquit qui cõſilioꝝ oĩm cõſcius haberis,
Gaudes ob id modo qđ ignẽ ſurripiens mihi impoſuerſ,
Magno certe tuiipſius malo, cũctorũq; q futuri ſũt poſte
Illos eñ ego ꝑ igne donabo ꝑnicie ſua, qua oẽs ri,
Auidi ſe oblectent capitale ſibi amplexati malum,
Vt dixit in riſum ſoluitur pater hominũq; deumq;,
Vulcano deinde iuſſit inſigni, ut mox
Terram aquæ miſceat, uocem miſturæ humanã addat,
Et robur, facie illa deabus nõ cędat immortalibus,
Virginea plane forma uenuſta ſimul & amabili, quã Pal
Statim oꝑa edoceat uarietate cõſpicua tela texere, las
Gratiã capiti adhibeat uenus aurea,
Cæterũ triſtis illi adſit animus q curis extenuet corpus,
Mens nõ deſit fallax aſſueta dolis,
Quã ut illi miniſtraret Argicida Mercurio ĩdixit Iupiter
Atq; ubi finierat uerba paruerũt dij regi ſuo ſaturnio
Moxq; inſignis ille claudus e terra Vulcanus finxit,
Virgineã ꝓpemodũ formã, ſic eñ ſaturnio uiſum fuit,
Cinxit hãc deinde ſimul ac ornauit glaucis oculis Miner
Circũdant Charites deæ uenerãdaq; Pitho, ua,
Monilia aurea collo, illi deinde,
Tempora pulchricoma coronãt floribus uernantibus,
Omne autem forme decus Attica largitur Pallas,
Itaq; pectori, Deoꝝ interpres Argicida indidit,
Dolos ac fallaces uerboꝝ illecebras, rapacem animum,
Formatq; iuxta Iouis imperium graue ſonantem uocem
Deorum preco nomen imponens mulieri,

πανδώρην· ὅτι πάντες ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες.
δῶρον ἐδώρησαν πῆμ' ἀνδράσιν ἀλφηστῇσιν.
αὐτὰρ ἐπεὶ δόλον αἰπὺν ἀμήχανον ἐξετέλεσσεν
εἰς ἐπιμηθέα πέμπε πατὴρ κλυτὸν ἀργειφόντην
δῶρον ἄγοντα θεῶν ταχὺν ἄγγελον. οὐδ' ἐπιμηθεὺς
ἐφράσαθ' ὥς οἱ ἔειπε προμηθεὺς, μήποτε δῶρον
δέξασθαι πὰρ ζηνὸς ὀλυμπίου. ἀλλ' ἀποπέμπειν
ἐξοπίσω. μήπου τι κακὸν θνητοῖσι γένηται
,, αὐτὰρ ὁ δεξάμενος ὅτε δὴ κακὸν εἶχ' ἐνόησε.
πρὶν μὲν γὰρ ζώεσκον ἐπὶ χθονὶ φῦλ' ἀνθρώπων
νόσφιν ἄτερ κακῶν καὶ ἄτερ χαλεποῖο πόνοιο,
νούσων τ' ἀργαλέων, αἵ τ' ἀνδράσι γῆρας ἔδωκαν.
αἶψα γὰρ ἐν κακότητι βροτοὶ καταγηράσκουσι.
ἀλλὰ γυνὴ χείρεσσι πίθου μέγα πῶμ' ἀφελοῦσα
ἐσκέδασ', ἀνθρώποισι δ' ἐμήσατο κήδεα λυγρά,
μούνη δ' αὐτόθι ἐλπὶς ἐν ἀρρήκτοισι δόμοισι
ἔνδον ἔμιμνε πίθου ὑπὸ χείλεσι. οὐδὲ θύραζε
ἐξέπτη. πρόσθεν γὰρ ἐπέμβαλε πῶμα πίθοιο
αἰγιόχου βουλῇσι διὸς νεφεληγερέταο.
ἄλλα δὲ μυρία λυγρὰ κατ' ἀνθρώπους ἀλάληται.
πλείη μὲν γὰρ γαῖα. κακῶν. πλείη δὲ θάλασσα.
νοῦσοι δ' ἀνθρώποισιν ἐφ' ἡμέρῃ, ἠδ' ἐπὶ νυκτὶ
αὐτόματοι φοιτῶσι κακὰ θνητοῖσι φέρουσαι
σιγῇ, ἐπεὶ φωνὴν ἐξείλετο μητίετα ζεύς. ὣς
οὕτως οὔτι πού ἐστι διὸς νόον ἐξαλέασθαι
εἰ δ' ἐθέλεις, ἕτερόν τοι ἐγὼ λόγον ἐκκορυφώσω
εὖ καὶ ἐπισταμένως. σὺ δ' ἐνὶ φρεσὶ βάλλεο σῇσιν,
ὡς ὁμόθεν γεγάασι θεοὶ θνητοί τ' ἄνθρωποι

Pandora.quãdoquidẽ omnium cælicolarum,
Donis illa referta erat,peſtis cũctis qbus cõtigeret mor
Deinde ubi tantũ Iupiter aſtum cõfecerat, talibus,
Ad Epimetheũ mittit paẽ Argicidã Mercuriũ, (theus
Qui hãc illi dono ferat,nõ ſegnẽ nũciũ, ſed neq; Epime
Satis pſpectũ habuit qđ illi pdixerat fraẽ,ne unq; donũ
Adciperet ab Ioue olympio,qn magis mox remitteret
Retro,ne perniciem hac occaſione afferret mortalibus,
„ Verũ is accepto dono mox agnouit qđ illi obuẽit malũ.
Prius eñ uitam agebat in terris hominũ genus,
Sine ullis malis,liberum ſane ab infeſtis laboribus,
Moleſtisq; morbis,nam hæc ſenecta attulit hominibus,
Mox illis ſimul cũ malis omnibus ętate ingraueſcẽtibus,
Cæterũ mulier manibus magnũ urnę dimouẽs opculũ,
Diſpſit quæ inibi cõtinebanẽ,hinc triſtes,ppinate homĩ
Sola proinde ſpes infractum domicilium bus curæ.
Intus manẽdo occupat,ſub labris urnæ ſe continẽs,neq;
Euocat,nam prius obiecerat tegmen urnæ foras
Iupiter,qui hoc deſtinarat nubicoga.
Innumerę profeſto calamitatis humanę ſeminarium,
Quũ multis ex hoc terra malis ſcateat,nec minus mare,
Ad hæc morbi accidant mortalibus nocte dieq;,
Sua nimirũ ſponte prouenietibus ijs quę exitiũ afferũt,
Subq; ſilentio adempta illis uoce a cauto Ioue,
Adeo nihil eſt quod eius cognitionẽ ſubterfugiat,
Quod ſi lubeat audire tibi,ego ſermonẽ alterũ cõtingã,
Belle ſimul ac diligenẽ diſſerẽdo,qđ tu aĩo recõdas uelim,
Queadmodũ ſimul fere pgnati ſint dij ĩmortales ac ho
 mines

χρύσεον μὲν πρώτιστα γένος μερόπων ἀνθρώπων
ἀθάνατοι ποίησαν ὀλύμπια δώματ᾽ ἔχοντες.
οἱ μὲν ἐπὶ κρόνου ἦσαν, ὅτ᾽ οὐρανῷ ἐμβασίλευεν.
ὥστε θεοὶ δ᾽ ἔζωον ἀκηδέα θυμὸν ἔχοντες
νόσφιν ἄτερ τε πόνων καὶ ὀϊζύος οὐδέ τι δειλὸν
γῆρας ἐπῆν. αἰεὶ δὲ πόδας καὶ χεῖρας ὅμοιοι
τέρποντ᾽ ἐν θαλίῃσι κακῶν ἔκτοσθεν ἁπάντων.
θνῆσκον δ᾽ ὡς ὕπνῳ δεδμημένοι. ἐσθλὰ δὲ πάντα
τοῖσιν ἔην. καρπὸν δ᾽ ἔφερε ζείδωρος ἄρουρα
αὐτομάτη πολλόν τε καὶ ἄφθονον. οἱ δ᾽ ἐθελημοὶ
ἥσυχοι ἔργα νέμοντο σὺν ἐσθλοῖσιν πολέεσσιν.
αὐτὰρ ἐπεί κεν τοῦτο γένος κατὰ γαῖα κάλυψεν
τοὶ μὲν δαίμονές εἰσι διὸς μεγάλου διὰ βουλάς,
ἐσθλοὶ ἐπιχθόνιοι φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων.
οἵ ῥα φυλάσσουσίν τε δίκας καὶ σχέτλια ἔργα
ἠέρα ἑσσάμενοι, πάντη φοιτῶντες ἐπ᾽ αἶαν
πλουτοδόται. καὶ τοῦτο γέρας βασιλήϊον ἔσχον.
δεύτερον αὖτε γένος πολὺ χειρότερον μετόπισθεν
ἀργύρεον ποίησαν, ὀλύμπια δώματ᾽ ἔχοντες.
χρυσέῳ οὔτε φυὴν ἐναλίγκιον οὔτε νόημα.
ἀλλ᾽ ἑκατὸν μὲν παῖς ἔτεα παρὰ μητέρι κεδνῇ
ἐτρέφετ᾽ ἀτάλλων μέγα νήπιος ᾧ ἐνὶ οἴκῳ
ἀλλ᾽ ὅταν ἡβήσειε καὶ ἥβης μέτρον ἵκοιτο.
παυρίδιον ζώεσκον ἐπὶ χρόνον ἄλγε᾽ ἔχοντες
ἀφραδίαις. ὕβριν γὰρ ἀτάσθαλον οὐκ ἐδύναντο
ἀλλήλων ἀπέχειν, οὐδ᾽ ἀθανάτους θεραπεύειν
ἤθελον. οὐδ᾽ ἔρδειν μακάρων ἱεροῖς ἐπὶ βωμοῖς
ἣ θέμις ἀνθρώποισι κατ᾽ ἤθεα. τοὺς μὲν ἔπειτα
ζεὺς κρονίδης ἔκρυψε χολούμενος, οὔνεκα τιμὰς

Aureũ primogenus diuerſi ſermonis hominũ
Dij ſuperi formarũt cæleſtibus freti domicilijs,
Et hij q̄dē ſaturni parebāt imꝑio,q tũc in cęlis regnabat
Eratq; illis quẽadmodũ & dijs uita a curis ꝓrſus libera,
Nullis onerabãt laboribus,nullus mœror nulla triſticia
Aderat ſenectuti,æq̄le ſꝑ robur man⁹ habebãt ac pedes,
Conuiuia illis grata,oĩibus uacui malis,
Mors illos adoriebat̃,ueluti ſomno ſupp̄ſſos,bona ſimul
Illis erãt fruges,ꝓduxit gleba fertilis, omnia
Spõte ſua plurimas, nulla ijs inuidia,uolũtas eadẽ oĩbus
Feriati ab opere fruebant̃ ſimul bonis ꝗ̄plurimis,
Deinde ubi genus hoc terra abſcondit,
Numina mox facti,ſic eñ Ioui uiſum erat,
In bonos cuſtodes hominũ ſuper terrã deſtinati,
Obſeruant quæ ab illis recte ac perperã geruntur,
Veſtiunt̃ autẽ aere,& paſſim errantes per terras,
Opes largiebant̃,idq; illis regium erat munus,
Secũdũ rurſus gen⁹ multo deteri⁹ ꝑmo,poſtea
Argenteum fecerũt Dij olympum incolentes
Aureo,nec forma ſimile,nec mente,
Sed centũ puer annis pone piam matrem
Alebat̃ creſcens,diu rudis domi,
At ubi pubertatem attigit,iam adultus
Puſillum temporis uiuebãt doloribus referti ſimul ac
Stolidi,ab iniurijs nequibant
Sibi tꝑare,q̄s mutuo in ſe exercebãt,deorũ cultũ
Aſꝑnabant̃,nulla diuoꝝ altaribus adhibere ſacrificia,
Fas erat illoꝝ hoĩm ritu;uerũ poſteaq̄ & iſtos
Iupiter Saturnius terra iratus cõtexit ob reuerentiam

οὐκ ἐδίδουν μακάρεσσι θεοῖς. οἳ ὄλυμπον ἔχουσι.
αὐτὰρ ἐπεὶ καὶ τοῦτο γένος κατὰ γαῖα κάλυψε,
τοὶ μὲν ὑποχθόνιοι μάκαρες θνητοὶ καλέονται
δεύτεροι. ἀλλ' ἔμπης τιμὴ καὶ τοῖσιν ὀπηδεῖ.
ζεὺς δὲ πατὴρ τρίτον ἄλλο γένος μερόπων ἀνθρώπων
χάλκεον ποίησ' οὐκ ἀργυρέῳ οὐδὲν ὅμοιον
ἐκ μελιᾶν, δεινόν τε καὶ ὄμβριμον, οἷσιν ἄρηος
ἔργ' ἔμελε στονόεντα καὶ ὕβριες. οὐδέ τι σῖτον
ἤσθιον. ἀλλ' ἀδάμαντος ἔχον κρατερόφρονα θυμόν.
ἄπλαστοι. μεγάλη δὲ βίη καὶ χεῖρες ἄαπτοι,
ἐξ ὤμων ἐπέφυκον ἐπὶ στιβαροῖς μελέεσσιν.
τοῖς δ' ἦν χάλκεα μὲν τεύχεα. χάλκεοι δέ τε οἶκοι.
χαλκῷ δ' ἐργάζοντο. μέλας δ' οὐκ ἔσκε σίδηρος,
καὶ τοὶ μὲν χείρεσσιν ὑπὸ σφετέρῃσι δαμέντες
βῆσαν ἐς εὐρώεντα δόμον κρυεροῦ ἀίδαο.
νώνυμοι. θάνατος δὲ καὶ ἐκπάγλους περ ἐόντας
εἷλε μέλας. λαμπρὸν δ' ἔλιπον φάος ἠελίοιο.
αὐτὰρ, ἐπεί, καὶ τοῦτο γένος κατὰ γαῖα κάλυψε,
αὖθις ἔτ' ἄλλο τέταρτον ἐπὶ χθονὶ πουλυβοτείρῃ.
ζεὺς κρονίδης ποίησε δικαιότερον καὶ ἄρειον
ἀνδρῶν ἡρώων θεῖον γένος. οἳ καλέονται
ἡμίθεοι, προτέρῃ γενεῇ κατ' ἀπείρονα γαῖαν.
καὶ τοὺς μὲν πόλεμός τε κακὸς καὶ φύλοπις αἰνὴ
τοὺς μὲν, ἐφ' ἑπταπύλῳ θήβῃ καδμηίδι γαίῃ
ὤλεσε μαρναμένους μήλων ἕνεκ' οἰδιπόδαο
τοὺς δὲ καὶ ἐν νήεσσιν ὑπὲρ μέγα λαῖτμα θαλάσσης
εἰς τροίην ἀγαγὼν, ἑλένης ἕνεκ' ἠϋκόμοιο.
ἔνθ' ἤτοι μὲν, θανάτου τέλος ἀμφεκάλυψε

Dijs beatis negatam, qui olympum obtinent,
Sed ubi & genus hoc terris eſt abditum
Quod & ipſum in terris beatorū mortaliū nomen
Secundū accepit, honore ſuo & illos ſequente,
Iupiter parēs tertiū genus aliud uarij ſermōis hoīm
Aeneū fecit, ab argēteo ſane oīno diſſimile (tē illis
Vt puta ex arboribꝰ, durū certe atq; horrēdū, Martis au
Oꝑa curæ erāt luctuoſa ad iīurias, ꝓmptis, Cibū nō
Capiebant, quippe adamantino robuſtoq; aīo præditi
Et deformes, magna illis uiolentia, manuſq; ītractabiles
Ex humeris prominebāt, rigida prorſus membra
Aerea geſtabāt arma, ærea illis domicilia,
Aes exercebant, nondū enim ferri erat uſus
Et illi quidem ſuis ipſimet manibus domiti
Deſcenderūt in caliginoſam horridi Ditis domum
Infames, nam mors eos etiānum terrificos
Abſtulit atra, ſplendidū ſolis lumen relinquentes.
Sed poſtq; & iſtud genus terra abſcondit.
Rurſus & aliud quartū in terra multoꝝ altrice
Iupiter ſaturnius fecit, iuſtius certe & omniū melius
Virorū ſane Heroum ac Deorū genus, qui uocant̄
Semidęi, priori generi per omnē terrā confines,
Nam & illos bellum exitiale grauiſq; pugna
Apud Thebas urbē ſeptē portarū terrā Cadmo ſubditā
Perdidit pugnantes, ob opes Oedipi,
Deniq; & illos in nauibus per ingentes maris fluctus
Troiam nauigantes duces, comptæ Helenæ gratia
Ibi mortis terminus comp̄hendens oppreſſit,

ἔνθ' ἤτοι μὲν, θανάτου τέλος ἀμφεκάλυψε.
τοῖς δὲ δίχ' ἀνθρώπων βίοτον καὶ ἤθε' ὀπάσας
ζεὺς κρονίδης κατένασσε πατὴρ ἐς πείρατα γαίης.
καὶ τοὶ μὲν ναίουσιν ἀκηδέα θυμὸν ἔχοντες
ἐν μακάρων νήσοισι, παρ' ὠκεανὸν βαθυδίνην
ὄλβιοι ἥρωες. τοῖσι μελιηδέα καρπὸν
τρὶς τοῦ ἔτους θάλλοντα φέρει ζείδωρος ἄρουρα.
μηκέτ' ἔπειτ' ὤφελον ἐγὼ πέμπτοισι μετεῖναι
ἀνδράσιν. ἀλλ' ἢ πρόσθε θανεῖν ἢ ἔπειτα γενέσθαι.
„ νῦν γὰρ δὴ γένος ἐστὶ σιδήρεον. οὐδέ ποτ' ἦμαρ
„ παύσονται καμάτου καὶ ὀϊζύος, οὐδέ τι νύκτωρ
„ φθειρόμενοι. χαλεπὰς δὲ θεοὶ δώσουσι μερίμνας
ἀλλ' ἔμπης καὶ τοῖσι μεμίξεται ἐσθλὰ κακοῖσιν.
ζεὺς δ' ὀλέσει καὶ τοῦτο γένος μερόπων ἀνθρώπων
εὖτ' ἂν γεινόμενοι πολιοκρόταφοι τελέθωσιν.
οὐδὲ πατὴρ παίδεσιν ὁμοίιος. οὐδέ τι παῖδες.
οὐδὲ ξεῖνος ξεινοδόκῳ καὶ ἑταῖρος ἑταίρῳ.
οὐδὲ κασίγνητος φίλος ἔσσεται ὡς τὸ πάροσπερ.
αἶψα δὲ γηράσκοντας ἀτιμήσουσι τοκῆας.
μέμψονται δ' ἄρα τοὺς χαλεποῖς βάζοντες ἔπεσσι
σχέτλιοι. οὐδὲ θεῶν ὄπιν εἰδότες, οὐδέ μεν οἵ γε
γηράντεσσι τοκεῦσιν ἀπὸ θρεπτήρια δοῖεν.
χειροδίκαι. ἕτερος δ' ἑτέρου πόλιν ἐξαλαπάξει,
οὐδέ τις εὐόρκου χάρις ἔσσεται, οὔτε δικαίου,
οὔτ' ἀγαθοῦ. μᾶλλον δὲ κακῶν ῥεκτῆρα καὶ ὕβριν
ἀνέρα τιμήσουσι. δίκη δ' ἐν χερσὶ καὶ αἰδὼς
οὐκ ἔσται. βλάψει δ' ὁ κακὸς τὸν ἀρείονα φῶτα,
μύθοισι σκολιοῖς ἐνέπων. ἐπὶ δ' ὅρκον ὀμεῖται.

Ibi mortis terminus cõp̄hendens oppreſſit.
Porro ijs humanum tribuit uictum acritum
Iupiter Saturniꝰ, locũ deſtinãs ĩ extremis terrę finibus
Illic enim habitantes ocioſo agunt animo
In beatorm inſulis ad litus alti oceani,
Beati ſunt utiq; heroes, quibus ſuauiſſimũ fructum
Ter quotannis uernans profert fœcunda tellus
Vtinam & mihi non cum quinto naſci contigiſſet
Hominũ genere, ſed uel prius mori, aut poſtea gigni.
Nunc enim genus eſt ferreum quod neq; diu
" Quietem agit a labore ac erumnis nec noctu,
" Quibus frangitur, moleſtas dijs præbẽtibus curas
" Sed & in hoc genere bona malis permixta ſunt,
Quod & ipſum delebit genus hominũ Iupiter
Poſtq̃ breui tempore cani effecti ſunt,
Neq; pater filijs fuerit ſimilis, neq; huic nati,
Neq; hoſpes hoſpitem, ſocius nec ſocium
Nec uero frater alium diliget ut paulo ante,
Præpropere ſeneſcentes dehoneſtabuntur parentes
Accuſantibus illos moleſtis probris atq; conuitijs
Non minus infelicibus liberis, deorum curæ neſcij, nihil
Senibus parentibus alimenti præſtantes
Iuſta manu, alterius urbem alter uaſtabit
Nulla iuriſiurandi gratia aut iuſticiæ reſpectus erit
Boniq;, quin magis ſcelerum artifex atq; contumeliæ
In precio erit uir, iuſticiæ autem pudoriſq; manus
Vacuę ſũt, cũ paſſim flagitioſus ſtruat ĩſidias uito optĩo
Verbis improbis impetẽdo quod iuramento firmet,

ζῆλος δ' ἀνθρώποισιν ὀϊζυροῖσιν ἅπασιν
δυσκέλαδος κακόχαρτος ὁμαρτήσει στυγερώπης.
καὶ τότε δὴ πρὸς ὄλυμπον ἀπὸ χθονὸς εὐρυοδείης,
λευκοῖσιν φάρεσσι καλυψαμένω χρόα καλὸν,
ἀθανάτων μετὰ φῦλον ἴτην προλιπόντ' ἀνθρώπους
αἰδὼς καὶ νέμεσις. τὰ δὲ λείψεται ἄλγεα λυγρὰ
θνητοῖς ἀνθρώποισι. κακοῦ δ' οὐκ ἔσσεται ἀλκή.
νῦν δ' αἶνον βασιλεῦσ' ἐρέω φρονέουσι καὶ αὐτοῖς.
ὧδ' ἴρηξ προσέειπεν ἀηδόνα ποικιλόδειρον.
ὕψι μάλ' ἐν νεφέεσσι φέρων ὀνύχεσσι μεμαρπὼς
ἡ δ' ἐλεὸν γναμπτοῖσι πεπαρμένη ἀμφ' ὀνύχεσσι,
μύρετο. τὴν δ' ὅγ' ἐπικρατέως πρὸς μῦθον ἔειπε
δαιμονίη, τί λέληκας. ἔχει νύ σε πολλὸν ἀρείων
τῇ δ' εἶς ᾗ σ' ἂν ἐγώ περ ἄγω καὶ ἀοιδὸν ἐοῦσαν
δεῖπνον δ' αἴκ' ἐθέλω ποιήσομαι ἠὲ μεθήσω.
» ἄφρων δ' ὅς κ' ἐθέλοι πρὸς κρείσσονας ἀντιφερίζειν
» νίκης τε στέρεται. πρὸς τ' αἴσχεσιν ἄλγεα πάσχει,
ὣς ἔφατ' ὠκυπέτης ἴρηξ τανυσίπτερος ὄρνις.
ὦ πέρση. σὺ δ' ἄκουε δίκης, μηδ' ὕβριν ὄφελλε.
» ὕβρις γάρ τε κακὴ δειλῷ βροτῷ. οὐδὲ μὲν ἐσθλὸς
» ῥηϊδίως φερέμεν δύναται, βαρύθει δ' ὑπ' αὐτῆς.
» ἐγκύρσας ἄτῃσιν. ὁδὸς δ' ἑτέρηφι παρελθεῖν
» κρείσσων ἐς τὰ δίκαια. δίκη δ' ὑπὲρ ὕβριος ἴσχει,
» ἐς τέλος ἐξελθοῦσα. παθὼν δέ τε νήπιος ἔγνω
αὐτίκα γὰρ τρέχει ὅρκος ἅμα σκολιῇσι δίκῃσιν.
» τῆς δὲ δίκης ῥόθος ἑλκομένης ᾗ κ' ἄνδρες ἄγωσι
δωροφάγοι. σκολιῇς δὲ δίκαις κρίνωσι θέμιστας,
ἡ δ' ἕπεται κλαίουσα πόλιν τε καὶ ἤθεα λαῶν

Porro inuidia cunctis mortalibus calamitoſis
Obſtrepens, mali auida ſequetur odioſa,
Tunc in cœlum a terra circumfuſa
Candido amictu uelati membra pulchra,
Dij immortales ab hoc genere migrabũt relictis hoībus
Pudor, iuſtaq; rephēſio, dimiſſis p̄iter ęrũnis dolorib⁹q;
Mortalib⁹ hoībus, aduerſus malũ nō ſuppetēte robore,
Iam acerbe forte iudicibus loquor, qui & ſibi ſapiunt,
Accipiter affatur Luſciniā uario cantu argutam,
Quā in ſublimi nubiũ ſũmitate ferebat prēſam unguib⁹
Quæ & ungulis tranſfixa miſere
Plorabat, ad hanc raptor horrēda uoce ſic inquit,
Quid exclamas miſera, a multo q̄ tu ſis fortiore detēta,
Huc adſis quo ego te ducā ſuaue licet uſq; canas
Cœna tñ mihi futura es ubi uoluero, aut certe dimitter.
» Deſipit aũt quiſq; cũ potioribus cōferre audet pedem.
» Fruſtrabit' eñ uictoria, dolori ſil' & ignominię expoſit⁹,
Sic fat⁹ celeri uolatu accipiter alas explicat,
» At tu iuſticiam audi Perſe, neq; uiolentia rem agas.
» Pernitioſa enim eſt illa mortalibus, neq; uir bonus
» Facile hanc ulli inferre poteſt, ſed potius grauatur,
» Atq; ſi caſu ei id accidat mox dānat factũ, alia eſt uia ue-
» Mlto melior ad iuſticiā, æq̄tas plane iīurię uictrix (niēdi,
» Vbi ad finē p̄uenerit, nā & ſtult⁹ ſapit poſtq̄ pēas dedit,
Extēplo aũt deierant iniqui iudices,
» Iuſticiaq; impetu quodam rapitur quo uiri ducunt
» Dona deglutientes, iniquis iudicia tractādo legibus.
Sequit' aũt hæc lachrymās urbē locũq; eiuſmōi populi,

ἠέρα ἑσσαμένη. κακὸν ἀνθρώποισι φέρουσα,
οἵ τέ μιν ἐξελάσουσι καὶ οὐκ ἰθεῖαν ἔνειμαν.
οἳ δὲ δίκας ξείνοισι καὶ ἐνδήμοισι διδοῦσι
ἰθείας καὶ μή τι παρεκβαίνουσι δικαίου,
τοῖσι τέθηλε πόλις. λαοὶ δ' ἀνθεῦσιν ἐν αὐτῇ
εἰρήνη δ' ἀνὰ γῆν κουροτρόφος. οὐδέ ποτ' αὐτοῖς
ἀργαλέον πόλεμον τεκμαίρεται εὐρύοπα ζεύς.
οὐδέ ποτ' ἰθυδίκῃσι μετ' ἀνδράσι λιμὸς ὀπηδεῖ.
οὐδ' ἄτη. θαλίῃς δὲ μεμηλότα ἔργα νέμονται.
τοῖσι φέρει μὲν γαῖα πολὺν βίον. οὔρεσι δὲ δρῦς.
ἄκρη μέν τε φέρει βαλάνους. μέσση δὲ μελίσσας.
εἰροπόκοι δ' ὄιες μαλλοῖς καταβεβρίθασι.
τίκτουσι δὲ γυναῖκες ἐοικότα τέκνα γονεῦσιν.
θάλλουσιν δ' ἀγαθοῖσι διαμπερὲς, οὐδ' ἐπὶ νηῶν
νείσονται, καρπὸν δὲ φέρει ζείδωρος ἄρουρα.
οἷς δ' ὕβρις τε μέμηλε κακὴ καὶ σχέτλια ἔργα,
τοῖς δὲ δίκην κρονίδης τεκμαίρεται εὐρύοπα ζεύς
» πολλάκι καὶ ξύμπασα πόλις κακοῦ ἀνδρὸς ἐπαυρεῖ
» ὅστις ἀλιτραίνει, καὶ ἀτάσθαλα μηχανάαται.
» τοῖσι δ' οὐρανόθεν μέγ' ἐπήγαγε πῆμα κρονίων,
» λιμὸν ὁμοῦ καὶ λοιμόν. ἀποφθινύθουσι δὲ λαοί.
οὐδὲ γυναῖκες τίκτουσιν. μινύθουσι δὲ οἶκοι
ζηνὸς φραδμοσύνῃσιν ὀλυμπίου. ἄλλοτε δ' αὖτε
ἢ τῶν γε στρατὸν εὐρὺν ἀπώλεσεν ἢ ὅ γε τεῖχος.
ἢ νέας ἐν πόντῳ κρονίδης ἀποτίνυται αὐτῶν,
ὦ βασιλεῖς. ὑμεῖς δὲ καταφράζεσθε καὶ αὐτοὶ
» τήνδε δίκην. ἐγγὺς γὰρ ἐν ἀνθρώποισιν ἐόντες
» ἀθάνατοι λεύσσουσιν, ὅσοι σκολιῇσι δίκῃσι

Aere ueſtita, perniciem hominibus afferens,
Qui eam expellunt, æquitatem non miniſtrantes,
Quo cõtra q iuſticiã aduenis, ciuibusq; emetiuntur,
Ex æquo, haudquaq; præuaricando phas, iuſtumq;
Illis urbs eſt uernãtiſſima, populus in ea floret,
Pax in terris agitur, iuuenũ nutrix, nequaq; ipſis
Aduerſum Iupiter bellum præparat altitonans,
Neq; uero iuſtos uiros peſtilens fatum inſequitur,
Aut damnũ ullum, ſed conuiuijs curato opere paſcũtur,
Tellus illis uictum uberem profert, montanæ quercus,
In ſummo producunt glandes, medio apes continent,
Tonſile pecus lanis oneratur.
Similẽ edunt partum fœminæ patribus.
Germinant autẽ campi bona oib⁹, neq; in pupi ut
Nauigent opus eſt, fructũ ferẽte fœcunda tellure,
Atq curãt uiolentiã iuris ſcelera atq; flagitia
Illis ultionem parat late ſonans Iupiter.
„ Sæpe enim uniuerſa urbs unius luit noxam
„ Scelerati, prauaq; machinantis.
„ Hinc enim ultrices e cœlo Iouis plagæ,
„ Fames ſimul ac lues peſtilens plæbem confringens
Fœminæ ſteriles, ita ut inanes reddantur ædes
Iouis olympij nutu, aliquando enim uſu uenit,
Vt iſtorꝶ grã latũ pdiderit excercitũ, aut muros ſubuer
Saturnius naue sue in mari, q̃ in illos aĩaduertat. (terit,
Vos itaq; iudices penſate animo,
„ Vltrices pœnas, non enim longe ab hoĩbus abſunt
„ Dij ſpectatores flagitiorũ, atq; cauſarum,

» ἀλλήλους τρίβουσι θεῶν ὄπιν οὐκ ἀλέγοντες.
τρὶς γὰρ μύριοι εἰσὶν ἐπὶ χθονὶ πουλυβοτείρῃ
ἀθάνατοι ζηνὸς φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων.
οἵ ῥα φυλάσσουσίν τε δίκας καὶ σχέτλια ἔργα
ἠέρα ἑσσάμενοι. πάντη φοιτῶντες ἐπ' αἶαν.
ἡ δέ τε παρθένος ἐστὶ δίκη διὸς ἐκγεγαυῖα.
κυδρή τ' αἰδοίη τε θεοῖς. οἳ ὄλυμπον ἔχουσιν
καί ῥ' ὁπότ' ἄν τίς μιν βλάπτῃ σκολιῶς ὀνοτάζων
αὐτίκα πὰρ διὶ πατρὶ καθεζομένη κρονίωνι,
γηρύετ'. ἀνθρώπων ἄδικον νόον ὄφρ' ἀποτίσῃ
δῆμος ἀτασθαλίας βασιλήων. οἳ λυγρὰ νοεῦντες
ἄλλῃ παρκλίνωσι δίκας σκολιῶς ἐνέποντες.
ταῦτα φυλασσόμενοι βασιλῆες ἰθύνετε μύθους
δωροφάγοι, σκολιῶν δὲ δικῶν ἐπιπάγχυ λάθεσθε.
» οἷ αὐτῷ κακὰ τεύχει ἀνήρ, ἄλλῳ κακὰ τεύχων
» ἡ δὲ κακὴ βουλὴ τῷ βουλεύσαντι κακίστη.
» πάντα ἰδὼν διὸς ὀφθαλμὸς καὶ πάντα νοήσας.
» καὶ νύ τάδ' αἴ κ' ἐθέλῃσ' ἐπιδέρκεται. οὐδέ ἑ λήθει.
οἵην δὴ καὶ τήνδε δίκην πόλις ἐντὸς ἐέργει.
νῦν δ' ἐγὼ μήτ' αὐτὸς ἐν ἀνθρώποισι δίκαιος
εἴην μήτ' ἐμὸς υἱός ἐπεὶ κακὸν ἄνδρα δίκαιον
ἔμμεναι, εἰ μείζω γε δίκην ἀδικώτερος ἕξει.
ἀλλὰ τάγ' οὔπω ἔολπα τελεῖν δία τερπικέραυνον
ὦ πέρση. σὺ δὲ ταῦτα μετὰ φρεσὶ βάλλεο σῇσιν
καί νυ δίκης ἐπάκουε, βίης δ' ἐπιλήθεο πάμπαν
» τόνδε γὰρ ἀνθρώποισι νόμον διέταξε κρονίων.
» ἰχθύσι μὲν καὶ θηρσὶ καὶ οἰωνοῖς πετεηνοῖς
» ἔσθειν ἀλλήλους, ἐπεὶ οὐ δίκη ἐστὶν ἐπ' αὐτοῖς.

„Quibus mutuo ſe exercẽt deoꝝ reſpectũ nõ agentes,
Innumeri enim ſunt in terra multorum altrice.
Dij Iouis, cuſtodes mortalium,
Qui diligẽter obſeruãt quicq̄d iuſte agas aut perperam,
Aere ueſtiti, paſſim uagabundi per terram,
Virgo autem eſt iuſticia ex Ioue prognata,
Clara ac uerenda in deorũ cœtu olympo fruentiũ,
Quam ſiquis inique offendit, illa lachrymans,
Ocyus Ioui parenti aſſidens Saturnio,
Queritur iniquã hominũ mentem, donec luat,
Ꝑplſus peruerſos iudicũ mores q̄ ꝑ corruptũ iudiciũ arre-
Alio inclinant̃, pœnas praue decernendo. ctio
Hæc obſeruate iudices, ac dirigite edicta,
Qui dona uoratis, iniquas non ferte ſententias
» Sibi enim noxius eſt quiſquis alij cladem affert,
» Malum deniq; conſiliũ ipſi ſuo peſſimũ eſt conſultori,
» Quandoquidẽ cuncta uidet dei oculus, omnia nouit,
» Dũmodo lubeat ea intueri, necquicq; ſane illũ latuerit,
Qui & q̄liter in urbe a plæbe ãplexet̃, iuſticia cõptũ ha-
Cæterũ neq; ego hoc tp̄e in hoĩm cœtu iuſtꝰ unq;, bet,
Fuiſſem aut q̄ ex me natꝰ ẽ filiꝰ, poſtq; ſuo malo uir iuſtꝰ
Eſt, ſi maiores nõ poſthac ſint habituri pœnas iniqui.
Vix eñ alit̃ ſpauerim hęc fieri q; iuito Ioue q̄ fulmĩe gau
Tu autem Perſi hæc in mentem reconde tuam, det,
Iuſticiæ intendens, ſisq; prorſus uiolentiæ ignarus.
» Nam hanc hominibus legem tulit Saturnius Iupiter
» Quum piſces feræq;, ac aues uolucres
» Mutuo ſe deuorent, eoq̄d iuſticia plane careant,

» ἀνθρώποισι δέδωκε δίκην. ἣ πολλὸν ἀρίστη
γίνεται. εἰ γάρ τίς κ' ἐθέλῃ τὰ δίκαι' ἀγορεῦσαι
γινώσκων, τῷ μέν τ' ὄλβον διδοῖ εὐρύοπα Ζεύς.
ὃς δέ κε μαρτυρίῃσιν ἑκὼν ἐπίορκον ὀμόσσας
ψεύσεται, ἐν δὲ δίκην βλάψας. νήκεστον ἀάσθη.
τοῦ δέ τ' ἀμαυροτέρη γενεὴ μετόπισθε λέλειπται.
ἀνδρὸς δ' εὐόρκου γενεὴ μετόπισθεν ἀμείνων.
σοὶ δ' ἐγὼ ἐσθλὰ νοέων ἐρέω μέγα νήπιε Πέρση.
» τὴν μέν τοι κακότητα καὶ ἰλαδὸν ἔστιν ἑλέσθαι
» ῥηϊδίως. ὀλίγη μὲν ὁδός, μάλα δ' ἐγγύθι ναίει.
» τῆς δ' ἀρετῆς ἱδρῶτα θεοὶ προπάροιθεν ἔθηκαν
» ἀθάνατοι, μακρὸς δὲ καὶ ὄρθιος οἶμος ἐπ' αὐτὴν
» καὶ τρηχὺς τὸ πρῶτον. ἐπὴν δ' εἰς ἄκρον ἵκηται.
» ῥηϊδίη δὴ ἔπειτα πέλει χαλεπή περ ἐοῦσα.
» οὗτος μὲν πανάριστος, ὃς αὐτῷ πάντα νοήσει
» φρασσάμενος, τά κ' ἔπειτα καὶ ἐς τέλος ᾖσιν ἀμείνω.
» ἐσθλὸς δ' αὖ κἀκεῖνος, ὃς εὖ εἰπόντι πίθηται.
» ὃς δέ κε μήτ' αὐτῷ νοέῃ, μήτ' ἄλλου ἀκούων
» ἐν θυμῷ βάλληται, ὁ δ' αὖτ' ἀχρήϊος ἀνήρ.
ἀλλὰ σύ γ' ἡμετέρης μεμνημένος αἰὲν ἐφετμῆς,
ἐργάζευ Πέρση δῖον γένος, ὄφρα σε λιμὸς
ἐχθαίρῃ. φιλέῃ δέ σ' ἐϋστέφανος Δημήτηρ
αἰδοίη. βιότου δὲ τεὴν πιμπλῇσι καλιήν.
» λιμὸς γάρ τοι πάμπαν ἀεργῷ σύμφορος ἀνδρί,
» τῷ δὲ θεοὶ νεμεσῶσι καὶ ἀνέρες, ὅς κεν ἀεργὸς
» ζώῃ κηφήνεσσι κοθούροις ἴκελος ὀρμήν,
» οἵτε μελισσάων κάματον τρύχουσιν ἀεργοὶ
» ἔσθοντες. σοὶ δ' ἔργα φίλ' ἔστω μέτρια κοσμεῖν.

„ Quo cōtra hoīb⁹ tradidit iuſticiā q̄ lōgè oīm melior illis,
Contigit.nā quiſquis in animū induxerit iuſta docere
Ad hęc inſtructus,beata feret prēmia a late ſonāte Ioue,
Atq; promptus ad ferendū teſtimoniū,iuſiurādū p̄ſtās,
Fraudē admittit,iuſticiā offendēs,is ſil'malo irremedia-
Illi nāq; obſcura natoꝝ relinquet̃ poſteritas, (bili lędit̃,
Viro iuſto ac pio cōtra ī poſterꝫ genere ſurgēte clariore
Deniq; tibi Perſe īſipiēti ego ꝓdā q̄ cognita habeo bōa.
» Peſſima eñ ſic obuia ſunt ut ſimul ea apprehendere
» Facile ſit,breuis eñ ad hæc uia eſt q̄ nūq; nō p̄ſto ſunt,
» Cæterum ſudorem uirtuti præpoſuerunt dij
» Immortales,ad hanc in longum porrecta ducit uia,
» Et aſpera primū,dehinc ubi ad ardua uentum eſt,
» Facilis admodū fit quæ prius rigebat,
» Omniū autē is eſt longe optimus q ex ſeſe cūcta nouit,
» Proſpicieus ex fine quæ ſint meliora,
» Rurſus & is bonus eſt qui paret recta monenti,
» At qui ex ſe nō ſapit,nec aliorum monita.
» Toto animo complectit̃,inutilis certe hic uir eſt,
Deniq; tu præceptorū noſtrorū iugiter memor,
Opus excerceas generoſe Perſe dum tibi fames,
Inſidias tendit,amet te ſerto inſignis Ceres
Alma.uictu domū implentem,
» Fa mes enim prorſus ſegni calamitoſa eſt uiro,
» Dijq; ſimul infenſi ſunt,atq; homines ignauo, qui
» Fucis,ſimilis eſt ſpicula celantibus,atq; impetu quodā,
» In apum laborem irruētibus quē mox cōſumāt deſides,
» Ac deuorent,grati autē ſint tibi labores q̄s ornat medio

ὥς κέ τοι ὡραίου βιότου πλήθωσι καλιαί.
ἐξ ἔργων δ' ἄνδρες πολύμηλοί τ' ἀφνειοί τε.
„ καί τ' ἐργαζόμενος πολὺ φίλτερος ἀθανάτοισιν
„ ἔσσεαι, ἠδὲ βροτοῖς. μάλα γὰρ στυγέουσιν ἀεργούς.
„ ἔργον δ' οὐδὲν ὄνειδος. ἀεργίη δέ τ' ὄνειδος.
εἰ δέ κεν ἐργάζῃ, τάχα σε ζηλώσει ἀεργὸς
„ πλουτεῦντα. πλούτῳ δ' ἀρετὴ καὶ κῦδος ὀπηδεῖ.
„ δαίμονι δ' οἷος ἔησθα. τὸ ἐργάζεσθαι ἄμεινον
εἴ κεν ἀπ' ἀλλοτρίων κτεάνων ἀεσίφρονα θυμὸν
εἰς ἔργον τρέψας μελετᾷς βίου ὥς σε κελεύω,
„ αἰδὼς δ' οὐκ ἀγαθὴ κεχρημένον ἄνδρα κομίζει.
„ αἰδώς, ἥ τ' ἄνδρας μέγα σίνεται ἠδ' ὀνίνησι.
„ αἰδώς τοι πρὸς ἀνολβίῃ. θάρσος δὲ πρὸς ὄλβῳ.
χρήματα δ' οὐχ ἁρπακτά, θεόσδοτα πολλὸν ἀμείνω.
εἰ γάρ τις καὶ χερσὶ βίῃ μέγαν ὄλβον ἕληται,
ἢ ὅ γ' ἀπὸ γλώσσης ληΐσσεται οἷά τε πολλὰ
γίνεται. εὖτ' ἂν δὴ κέρδος νόον ἐξαπατήσῃ
ἀνθρώπων. αἰδῶ δέ τ' ἀναιδείη κατοπάζῃ,
ῥεῖά τέ μιν μαυροῦσι θεοί. μινύθουσι δὲ οἶκοι
ἀνέρι τῷ. παῦρον δέ τ' ἐπὶ χρόνον ὄλβος ὀπηδεῖ.
ἶσον δ' ὅς θ' ἱκέτην ὅς τε ξεῖνον κακὸν ἔρξει.
ὅς τε κασιγνήτοιο ἑοῦ ἀνὰ δέμνια βαίνοι,
κρυπταδίης εὐνῆς ἀλόχου παρακαίρια ῥέζων
ὅς τε τευ ἀφραδίης ἀλιταίνεται ὀρφανὰ τέκνα,
ὅς τε γονῆα γέροντα κακῷ ἐπὶ γήραος οὐδῷ
νεικείῃ, χαλεποῖσι καθαπτόμενος ἐπέεσσιν,
τῷ δ' ἤτοι Ζεὺς αὐτὸς ἀγαίεται. ἐς δὲ τελευτὴν
ἔργων ἀντ' ἀδίκων χαλεπὴν ἐπέθηκεν ἀμοιβήν,

Quo tempeſtiuo uictu tibi impleatur domus
Vbertas ꝓueniat pecoris, nã & ip̃m hoc oꝑa hoĩm euẽit
» Vtq; occupatus impẽdio charior dijs ĩmortalibus
» Habearis, & hoĩbus, q̃b⁹ odioſus eſt oĩs pigricia torpẽs
» Deniq; nihil dedecoris affert labor. quũ turpe ſit ociũ,
Qđ ſi opi ſtrenue manũ admoueas ĩuidebit tibi ignauus
» Tanq̃ diuiti, opes aũt uirtus cõſequit̃ iũcta gloria,
» Proinde beato nõ diſſimilis eris honeſto intẽtus operi
Dũmodo ab alienis opibus inſanũ animũ,
Ad opus faciendum cõuertas, uictumq; cures & iubeo,
» Nec pudeat uelim turpiter, egẽtes eñ uiros ſecũ habet
» Pudor, qui & hoĩbus magno ẽ nocumẽto, & adminicl̃o
» Eſt pudor ad infelicitatẽ, at fiducia ad beatitudinẽ,
Opes deinde nõ ex rapto ꝑtæ, ſed ex dei dono multo ſũt
Dũ q̃s mãib⁹ & ĩduſtria magnã capit felicitatẽ (meliores
Aut a lingua diripit̃ præda plærũq;,
Vt fit, dum quæſtus mentem decipit
Hominũ, Sic pudoris comes ſit impudentia,
Facile obſcurũ hunc reddunt dij, domus cõminuitur
Viro illi, parũ felicis uidebit ſequelã temporis,
Pari ſcelere tenet̃ ſeruũ offendens aut hoſpitem,
Quiue fratris ſui cõſcendit torum,
Secreto concubitu uxoris importune fretus
Aut qui ſtolide uim infert pupillis.
Quiq; in parentẽ ſenẽ, extremã ætatis metã tenentẽ
Vituperia cõgerit, ac acerbis hũc impetit dicterijs,
Illi iupiter ip̃e ſuccenſet, atq; in fine tandem,
Perperã cõmiſſis flagitijs acerbiores ſtatuet ultiones

ἀλλὰ σὺ τῶν μὲν. πάμπαν ἔεργ' ἀεσίφρονα θυμόν.
κα δδύναμιν δ' ἔρδειν ἱερ' ἀθανάτοισι θεοῖσιν
ἁγνῶς καὶ καθαρῶς, ἐπὶ δ' ἀγλαὰ μηρία καίειν.
ἄλλοτε δὴ σπονδῇσι θυέεσσί τε ἱλάσκεσθαι
ἠμὲν ὅτ' εὐνάζῃ, καὶ ὅταν φάος ἱερὸν ἔλθῃ.
ὥς κέ τοι ἵλαον κραδίην καὶ θυμὸν ἔχωσιν,
ὄφρ' ἄλλων ὠνῇ κλῆρον, μὴ τὸν τεὸν ἄλλος.
τὸν φιλέοντ' ἐπὶ δαῖτα καλεῖν. τὸν δ' ἐχθρὸν ἐᾶσαι
τὸν δὲ μάλιστα καλεῖν ὅστις σέθεν ἐγγύθι ναίει.
εἰ γάρ τοι καὶ χρῆμα ἐγχώριον ἄλλο γένηται,
γείτονες ἄζωστοι ἔκιον. ζώσαντο δὲ πηοί.
,, πῆμα κακὸς γείτων. ὅσσον τ' ἀγαθὸς μέγ' ὄνειαρ.
ἔμμορέ τοι τιμῆς, ὅς τ' ἔμμορε γείτονος ἐσθλοῦ.
οὐδ' ἂν βοῦς ἀπόλοιτ' εἰ μὴ γείτων κακὸς εἴη.
εὖ μὲν μετρεῖσθαι παρὰ γείτονος. εὖ δ' ἀποδοῦναι.
αὐτῷ τῷ μέτρῳ, καὶ λώϊον αἴ κε δύνηαι.
ὡς ἂν χρηΐζων καὶ ἐς ὕστερον ἄρκιον εὕρῃς.
,, μὴ κακὰ κερδαίνειν. κακὰ κέρδεα ἶσ' ἄτῃσιν.
τὸν φιλέοντα φιλεῖν καὶ τῷ προσιόντι προσεῖναι,
,, καὶ δόμεν ὅς κεν δῷ, καὶ μὴ δόμεν ὅς κεν μὴ δῷ.
,, δώτῃ μέν τις ἔδωκεν ἀδώτῃ δ' οὔ τις ἔδωκεν.
δὼς ἀγαθή. ἅρπαξ δὲ κακή. θανάτοιο δότειρα.
ὃς μὲν γάρ κεν ἀνὴρ ἐθέλων, ὅ γε κἂν μέγα δώῃ
χαίρει τῷ δώρῳ, καὶ τέρπεται ὃν κατὰ θυμόν.
ὃς δέ κεν αὐτὸς ἕληται ἀναιδείηφι πιθήσας.
καί τε σμικρὸν ἐόν, τό τ' ἐπάχνωσε φίλον ἦτορ
,, εἰ γάρ κεν καὶ σμικρὸν ἐπὶ σμικρῷ καταθεῖο,
,, καὶ θαμὰ τοῦτ' ἔρδοις, τάχα κεν μέγα καὶ τὸ γένοιτο.

Cæterum tu ab his prorſus facilem cohibe animum,
Pro uiribus ſacra facito dijs immortalibus,
Caſteq; pureq;, ſplendidas cremato hoſtias,
Aliquando amicis libationibus placato,
Aut cubitum ſecedens, aut luce ſacra ueniente,
Quo propitiũ erga te cor gerant dij animũq;
Vtq; aliorũ tu coemas patrimoniũ nemo tuum
Amicum accerſi ad conuiuiũ, dimitte hoſtem.
Eum autem maxime uocabis, qui penes te habitat,
Nam ſi in agris negocij quippiam emerſerit.
Necdum cincti ueniunt uicini, quũ diu cingant̃ affines,
» Atrox peſtis eſt uicinus malus, quãtũ bonꝰ maxĩe frugi.
Honore aũt afficit̃ quiſquis bonũ ſuſcipit uicinum.
Non enim bouem perdideris niſi iniquũ habeas uicinũ,
Bene metiaris uicinis, & acceptũ cõmode redde
Eadem menſura, aut ſi potes meliori,
Quo in poſterum uſui futuros inuenias,
» Ne quæſtũ facias ſceleratũ, male ꝑta em̃ ęq̃lia ſũt dãnis,
Amicũ diligito, ipſum adeas qui te acceſſerit,
» Da ei q̄ dederit, q̄ nil p̄bet nihil abs te adcipiat
» Danti enim quidam dedit, non danti non dedit ullus,
Bonũ eſt quod dat̃, ſed rapina malã mortem accerſit,
Quiſquis autem ſponte magna dederit,
Lætatur & ipſe dono, ſeq; oblectat ex animo
Porro qui impudenter audet aliena diripere
» Et ſi puſillum id exiſtat, tamen amici turbauit uiſcera,
» Si enim paruum puſillo addideris,
» Crebroq; idem agas, magnũ certe & hoc fiet.

ὅσσ' ἐπ' ἐόντι φέρει. ὃ δ' ἀλύξεται αἴθοπα λιμόν.
οὐδὲ τό γ' εἰν οἴκῳ κατακείμενον ἀνέρα κήδει.
οἴκοι βέλτερον εἶναι, ἐπεὶ βλαβερὸν τὸ θύρηφι.
» ἐσθλὸν μὲν παρεόντος ἑλέσθαι, πῆμα δὲ θυμῷ
» χρηίζειν ἀπεόντος, ἅ σε φράζεσθαι, ἄνωγα.
» ἀρχομένου δὲ πίθου καὶ λήγοντος κορέσασθαι.
» μεσσόθι φείδεσθαι, δειλὴ δ' ἐνὶ πυθμένι φειδώ.
μισθὸς δ' ἀνδρὶ φίλῳ εἰρημένος ἄρκιος ἔστω.
καί τε κασιγνήτῳ γελάσας ἐπὶ μάρτυρα θέσθαι.
πίστιες δ' ἄρα ὁμῶς καὶ ἀπιστίαι ὤλεσαν ἄνδρας.
μὴ δὲ γυνή σε νόον πυγοστόλος ἐξαπατάτω
αἱμύλα κωτίλλουσα. τεὴν διφῶσα καλιήν.
ὃς δὲ γυναικὶ πέποιθε, πέποιθ' ὅγε φιλήτῃσι.
μουνογενὴς δὲ πάϊς σώζοι πατρώϊον οἶκον
φερβέμεν. ὧς γὰρ πλοῦτος ἀέξεται ἐν μεγάροισι.
γηραιὸς δὲ θάνοις ἕτερον παῖδ' ἐγκαταλείπων.
ῥεῖα δέ κεν πλεόνεσσι πόροι Ζεὺς ἄσπετον ὄλβον.
πλείων μὲν πλεόνων μελέτη. μείζων δ' ἐπιθήκη.
σοὶ δ' εἰ πλούτου θυμὸς ἐέλδεται ἐν φρεσὶν ᾗσι,
ὧδ' ἔρδειν. ἔργον δέ τ' ἐπ' ἔργῳ ἐργάζεσθαι.

Deniq; qui rem auxerit,famem ardentẽ effugiet,
Nemo plane ex eo quod domi reconditũ eſt,triſtatur,
Quũ melius ſit domi habere,cruciãt eñi q̃ domi nõ hẽs,
„ Proinde bonũ eſt ac dulce pñtia accipe,ac cõtra moleſtũ
„ Indigere eo quod abeſt,quæ ut aĩo ꝑpẽderes præcepi.
„ Quũ ab alto depromit̃ ex cado iã decreſcẽte tũc potãdũ
„ Medio ꝑcendũ,grauis autẽ in fundo parſimonia (eſt
Merces amico promiſſa ſufficiens ſit,
Et cum fratre ſubridens agas adhibito teſte
Fidere ſimul & nulli fidere perdidit uiros,
Caue mulier mentẽ tuã compta dolis ſubuertat,
Blandis inſtructa,dulcibusq; uerbis tuã uorans domũ
Quiſquis mulieri confidit,confidit prædonibus,
Vnigenitus modo ſaluus ſit filius q paternas ædes
Foueat,ſic enim opes augentur domus
Senex autem moriaris alterũ relinquens filium
Quandoquidẽ expeditũ eſt Ioui plures ꝑpetuo beare,
Cæterũ plures plurĩa egẽt cura,& maiori reꝝ acceſſiõe,
Quod ſi animũ tuũ ardor immenſus habendi inceſſerit,
Fac ut opus operi ſuccedat operando,

ληϊάδων ἀτλαγενέων ἐπιτελλομενάων,
ἄρχεσθ' ἀμήτου, ἀρότοιο δὲ δυσομενάων.
αἳ δή τοι νύκτας τε καὶ ἤματα τεσσαράκοντα
κεκρύφαται, αὖτις δὲ περιπλομένου ἐνιαυτοῦ
φαίνονται τὰ πρῶτα χαρασσομένοιο σιδήρου.
οὗτος τοι πεδίων πέλεται νόμος οἵ τε θαλάσσης
ἐγγύθι ναιετάουσ' οἵτ' ἄγκεα βησσήεντα,
πόντου κυμαίνοντος ἀπὸ πρόθι πίονα χῶρον
ναίουσι. γυμνὸν σπείρειν, γυμνὸν δὲ βοωτεῖν.
γυμνὸν δ' ἀμάασθαι. εἰ χώρια πάντ' ἐθέλῃσθα
„ ἔργα κομίζεσθαι δημήτρος. ὥς τοι ἕκαστα
ὥρι' ἀέξηται. μήπως τὰ μεταξὺ χατίζων,
πτώσσῃς ἀλλοτρίους οἴκους καὶ μηδὲν ἀνύσσῃς.
ὡς καὶ νῦν ἐπ' ἔμ' ἦλθες, ἐγὼ δέ τοι οὐκ ἐπιδώσω
οὐδ' ἐπιμετρήσω. ἐργάζευ νήπιε πέρση.
„ ἔργα τάτ' ἀνθρώποισι θεοὶ διετεκμήραντο
μήποτε σὺν παίδεσσι γυναικί τε θυμὸν ἀχεύων
ζητεύῃς βίοτον κατὰ γείτονας. οἱ δ' ἀμελῶσιν.
δὶς μὲν γὰρ καὶ τρὶς τάχα τεύξεαι. ἢν δ' ἔτι λυπῇς
χρῆμα μὲν οὐ πρήξεις, σὺ δ' ἐτώσια πόλλ', ἀγορεύσεις
ἀχρεῖος δ' ἔσται ἐπέων νομὸς ἀλλά σ' ἄνωγα
„ φράζεσθαι χρειῶν τε λύσιν, λιμοῦ τ' ἀλεωρήν.
οἶκον μὲν πρώτιστα γυναῖκά τε βοῦν τ' ἀροτῆρα
κτητὴν οὐ γαμετὴν, ἥτις καὶ βουσὶν ἕποιτο,
χρήματα δ' εἰν οἴκῳ πάντ' ἄρμενα ποιήσασθαι.
μὴ σὺ μὲν αἰτῇς ἄλλον. ὁ δ' ἀρνῆται. σὺ δὲ τητᾷ

LIBER SECVNDVS.

Pleiades quum oriuntur Atlantides
Meſſem incipe, arationem dũ occidũt,
Quadraginta ille noctes, ac dies totidem
Latitant, rurſuſq; reuoluto anno
Apparent, tum primum metendum eſt ferro,
Hęc agricolarũ lex eſt pariter & eorum qui a mari
Haud longe habitant, aut in conuallibus profundis,
Quiq; a marinis fluctib⁹ pingue colentes ſolũ lõge ſunt
Diſſiti, ut uidelicet nudus ſeras, nudus ares,
Nudusq; metas, ſi tempeſtiua deſyderes eſſe omnia
Curanda ſic ſunt cereris dona, ut quæq;
Tempeſtiua accumulant̃, ne interea reꝝ indigus aliqñ
Mendicitate alienas petendo ędes necquicq̃ proficias,
Sicut & nũc ad me ueniſti. at ego tibi deiceps nihil tribu-
Aut cõmodauero, q̃n poti⁹ op⁹ exerce īſipiẽs Perſi (ero
» Opus inquã hominibus a dijs immortalibus paratum
Ne ſiml' cũ liberis & cõiuge aliquãdo mœrore cõficiaris
Victum quæritans apud uiciniam, & illa te negligat
Bis forte aut ter aſſeq̃ris ꝙppiã, dehinc etiamnũ triſtis,
Nihil rerũ efficies, ſed fruſtra multis obſtrepes uerbis.
» Inutilis enim uerboꝝ lex eſt. uerũ quẽadmodũ iuſſi
Conſydera ũt ſoluas debitum, fames exulet
Domum inprimis mulieremq;, ac bouem aratro utilem
Merceris, fœminã nõ nuptã, ſed q̃ boues comites accu-
Rebus aũt fac oĩbus domus tibi ſit referta aptis, (ret,
Ne ab alio poſcens, illo negante ſpe tua fruſtreris,

» ἡ δ᾽ ὥρη παραμείβηται, μινύθει δέ τοι ἔργον.
» μὴ δ᾽ ἀναβάλλεσθαι ἔστ᾽ αὔριον ἔστ᾽ ἔννηφιν.
» οὐ γὰρ ἐτωσιοεργὸς ἀνὴρ πίμπλησι καλιήν.
» οὐδ᾽ ἀναβαλλόμενος. μελέτη δέ τοι ἔργον ὀφέλλει.
» αἰεὶ δ᾽ ἀμβολιεργὸς ἀνὴρ ἄταισι παλαίει
ἦμος δὴ λήγει μένος ὀξέος ἠελίοιο
καύματος ἰδαλίμου μετοπωρινὸν ὀμβρύσαντος
Ζηνὸς ἐρισθενέος. μετὰ δὲ τρέπεται βρότεος χρώς,
πολλὸν ἐλαφρότερος. δὴ γὰρ τότε σείριος ἀστὴρ
βαιὸν ὑπὲρ κεφαλῆς κηριτρεφέων ἀνθρώπων
ἔρχεται ἠμάτιος. πλεῖον δέ τε νυκτὸς ἐπαυρεῖ
ἦμος ἀδηκτοτάτη πέλεται τμηθεῖσα σιδήρῳ
ὕλη, φύλλα δ᾽ ἔραζε χέει, πτόρθοιό τε λήγει,
τῆμος ἄρ᾽ ὑλοτομεῖν μεμνημένος ὥριον ἔργον
ὅλμον μὲν τριπόδην τάμνειν, ὕπερον δὲ τρίπηχυν
ἄξονα δ᾽ ἑπταπόδην. μάλα γὰρ νύ τοι ἄρμενος οὕτω.
εἰ δέ κεν ὀκταπόδην ἀπὸ καὶ σφῦραν κε τάμοιο.
τρισπίθαμον δ᾽ ἄψιν τάμνειν δεκαδώρῳ ἀμάξῃ
πόλλ᾽ ἐπικαμπύλα κᾶλα φέρειν δὲ γύην ὅτ᾽ ἂν εὕρῃς
εἰς οἶκον κατ᾽ ὄρος διζήμενος ἢ κατ᾽ ἄρουραν
πρίνινον. ὃς γὰρ βουσὶν ἀροῦν ὀχυρώτατός ἐστιν
εὖτ᾽ ἂν Ἀθηναίης δμῶος ἐν ἐλύματι πήξας
γόμφοισιν πελάσας προσαρήρεται ἱστοβοῆϊ.
δοιὰ δὲ θέσθαι ἄροτρα πονησάμενος κατὰ οἶκον
αὐτόγυον καὶ πηκτόν. ἐπεὶ πολὺ λώϊον οὕτω.
εἴ χ᾽ ἕτερον γ᾽ ἄξαις ἕτερον γ᾽ ἐπὶ βουσὶ βάλοιο.
δάφνης δ᾽ ἢ πτελέης ἀκιώτατοι ἱστοβοῆες
δρυὸς ἔλυμα, πρίνου γύην. βόε δ᾽ ἐνναετήρω

Abeunt aũt tempora,ſimulq; cum illis opus minuitur.
,, Cæterũ caue qppiã ĩ craſtinũ opis aut ueſperã reieceris.
,, Segnis enim uir uix unq; locupletem reddet domum,
,, Quiq; negociũ differt,ſed potius in curãdo ope res au
,, Semper autem uir iners incõmodo laborat. (getur,
,, Vbi uero remittitur acuti robur ſolis.
Feruẽtis humoris cauſa ſudoris plane,autũno pluente
Ioue,redeuntibus iam ad humana membra uiribus
Sub tolerabiliori nunc ſole,
Vtpote qui parum ſupra caput hominum
Venit interdiu,maiori noctis fruens portione;
Quando inacceſſa fuerit inciſione ferri
Silua,folijs in terrã fuſis,rami defecti ſunt.
Tunc incide ante memor tẽpeſtiui operis,
Mortariũ in treis protẽde pedes,piſtillũ in treis cubitos
Temonem in pedes ſeptem,ſic enim eque quadrabit.
Qđ ſi octo mẽſurã pedũ hẽat,ĩde malleũ excidere ptom
Triũ ſit palmarꝫ rotæ curuatura,decẽ currus, (ptũ erit
Multa deinde lingua obliq̃ incide,dẽtale aũt qđ iueneris
Domum ferto in monte queſitũ,aut in aruis,
Iliceũ,nã illud bobus ad arãdũ robore eſt accõmodatũ.
Figat autem illud temone arator
Clauis,dehinc admoueat iugo.
Duo proinde aratra adſint elaborata,domi
Compacto inibi dentali,nam cõmodius ſic ſit:
Si enĩ alterꝫ caſu dirũpit̃,alterꝫ nihilominꝰ bobꝰ ĩponat̃.
Fiant autem ex lauro aut ulmo uiridi ad iugum,
Ex quercu dentalia,ſtiua ex pino,boues iũge nouennes
c

ἄρσενε κεκτῆσθαι. τῶν γὰρ σθένος οὐκ ἀλαπαδνόν
ἥβης μέτρον ἔχοντε, τὼ ἐργάζεσθαι ἀρίστω
οὐκ ἂν τώ γ' ἐρίσαντες ἐν αὔλακι κὰμ μὲν ἄροτρον
ἄξειαν, τὸ δ' ἔργον ἐτώσιον αὖθι λίποιεν.
τοῖς δ' ἅμα τεσσαρακονταετὴς αἰζηὸς ἕποιτο
ἄρτον δειπνήσας τετράτρυφον ὀκτάβλωμον
ὅς κ' ἔργου μελετῶν ἰθεῖαν αὔλακ' ἐλαύνοι
μηκέτι παπταίνων μεθ' ὁμήλικας. ἀλλ' ἐπὶ ἔργῳ
θυμὸν ἔχων. τοῦ δ' οὔτι νεώτερος ἄλλος ἀμείνων
σπέρματα δάσσασθαι. καὶ ἐπισπορίην ἀλέασθαι.
κουρότερος γὰρ ἀνὴρ μεθ' ὁμήλικας ἐπτοίηται.
φράζεσθαι δ' εὖτ' ἂν φωνὴν γεράνου ἐπακούσῃς
ὑψόθεν ἐκ νεφέων ἐνιαύσια κεκληγυίης
ἥτ' ἀρότοιό τε σῆμα φέρει καὶ χείματος ὥρην
δεικνύει ὀμβρηροῦ· κραδίην δ' ἔδακ' ἀνδρὸς ἀβούτεω
δὴ τότε χορτάζειν ἕλικας βόας ἔνδον ἐόντας
ῥηΐδιον γὰρ ἔπος εἰπεῖν, βόε δὸς καὶ ἄμαξαν
ῥηΐδιον δ' ἀπανήνασθαι πάρα δ' ἔργα βόεσσιν
φησὶ δ' ἀνὴρ φρένας ἀφνειὸς πήξασθαι ἄμαξαν.
νήπιος. οὐδὲ τό γ' οἶδ' ἑκατὸν δέ τε δούρατ' ἀμάξης
τῶν πρόσθεν μελέτην ἐχέμεν οἰκήια θέσθαι.
εὖτ' ἂν δὴ πρώτιστ' ἄροτος θνητοῖσι φανείη
δὴ τότ' ἐφορμηθῆναι ὁμῶς δμῶές τε καὶ αὐτὸς
αὔην καὶ διερὴν ἀρόων ἀρότοιο καθ' ὥρην
πρωὶ μάλα σπεύδων ἵνα τοι πλήθωσιν ἄρουραι.
ἔαρι πολεῖν. θέρεος δὲ νεωμένη οὔ σ' ἀπατήσει
νειὸν δὲ σπείρειν ἔτι κουφίζουσαν ἄρουραν
νειὸς ἀλεξιάρη, παίδων εὐκηλήτειρα

Et maſclos q̃s poſſederis,hoꝝ eñ nõ mediocre ẽ robur,
Qui ætatis habẽt mẽſurã,ad op⁹ faciẽdũ ſane optimi,
Quandoquidẽ nõ cornu ꝓpugnabũt in ſulcis,aratrum
Confringentes,opere imperfecto relicto.
Hos quadraginta bubulcus ſequat̃ natus annos
Pane paſtus quadrifido in octo cæſus offellas,
Hic curabit opus rectumq́ ſulcum faciet,
Neq́ proſpectans ad coetaneos intermittet opus,ſed
Animaduertet,nec illi erit natu minor unq́ melior.
Ad ſpargenda ſemina,eadem iudicio quodã partietur.
Iunior enim uir ad coetaneos euolabit.
Contemplator dehinc poſteaq́ gruis uocem audieris
Ab alto ex nubibus in anno obſtrepentis,
Arandi hæc affert indiciũ,ſequente mox hyeme,
Imbrẽ ſil'illa ꝓnũciat, cor aũt uiri angit cui deſũt boues,
Fœnum mox præbendũ eſt bobus ſub tecto manẽtib⁹,
Facile uerbum dixeris,boues ſimul exhibe cum curru
Eque facile illo negante,qñ opus eſſe bobus aſſerit.
Dicet enim in mente diues fige currum,
Inſipiens neq́ hoc agnouit cẽtũ lignis cõſiſtere currum,
Quæ multo ante debebãt curata eſſe,domi iã repoſita.
Cæterũ quãdo primũ mortalibus arandũ eẽ uiſum eſt,
Impetu quodã ſimul ſeruis inſiſtas oportet, Nam tibi
Sicca aranda eſt & humida tellus pro tempore,
Mane q́ maxime celer operare,quo arua exuberent,
Vere nouo,ne te æſtate nouale decipiat.
Nouali aũt ſemen cõmittas leui inarato quotannis,
Recens tellus,pueris alens demulcet.

εὔχεσθαι δὲ διὶ χθονίῳ δημήτερί θ' ἁγνῇ,
ἐκτελέα βρίθειν δημήτερος ἱερὸν ἀκτὴν
ἀρχόμενος τὰ πρῶτ' ἀρότου ὅταν ἄκρον ἐχέτλης
χειρὶ λαβὼν ὅρπηκα βοῶν ἐπὶ νῶτον ἵκηαι
ἔνδρυον ἑλκόντων μεσάβω, ὁ δὲ τυτθὸς ὄπισθεν
δμῶος ἔχων μακέλην, πόνον ὀρνίθεσσι τιθείη.
„ σπέρματα κακκρύπτων· εὐθυμοσύνη γὰρ ἀρίστη
„ θνητοῖς ἀνθρώποις, κακοθυμοσύνη δὲ κακίστη.
ὧδέ κεν ἁδροσύνῃ στάχυες νεύοιεν ἔραζε.
εἰ τέλος αὐτὸς ὄπισθεν ὀλύμπιος ἐσθλὸν ὀπάζοι.
ἐκ δ' ἀγγέων ἐλάσειας ἀράχνια καί σ' ἔολπα
γηθήσειν βιότοιο ἐρεύμενον ἔνδον ἐόντος.
εὐοχθέων δ' ἵξεαι πολιὸν ἔαρ, οὐδὲ πρὸς ἄλλους
αὐγάσεαι, σέο δ' ἄλλος ἀνὴρ κεχρημένος ἔσται.
εἰ δέ κεν ἠελίοιο τροπῇς ἀρόῃς χθόνα δῖαν
ἥμενος ἀμήσεις. ὀλίγον περὶ χειρὸς ἐέργων
ἀντία δεσμεύων κεκονιμένος, οὐ μάλα χαίρων
οἴσεις δ' ἐν φορμῷ. παῦροι δέ σε θηήσονται.
„ ἄλλοτε δ' ἀλλοῖος ζηνὸς νόος αἰγιόχοιο
„ ἀργαλέος δ' ἄνδρεσσι κατὰ θνητοῖσι νοῆσαι.
εἰ δέ κεν ὄψ' ἀρόσῃς· τόδε κέν τοι φάρμακον εἴη
ἦμος κόκκυξ κοκκύζει δρυὸς ἐν πετάλοισι,
τὸ πρῶτον τέρπει τε βροτοὺς ἐπ' ἀπείρονα γαῖαν.
τῆμος ζεὺς ὕοι τρίτῳ ἤματι μηδ' ἀπολήγοι.
μήτ' ἄρ ὑπερβάλλων βοὸς ὁπλὴν μήτ' ἀπολείπων
οὕτω κ' ὀψαρότης πρωτηρότῃ ἰσοφαρίζει.
ἐν θυμῷ δ' εὖ πάντα φυλάσσεο μηδέ σε λήθοι
μήτ' ἔαρ γινόμενον πολιὸν μήθ' ὥριος ὄμβρος.

Vota refer Diti, atq; caſte Cereri,
Frugibus onera Cereris ſimulacrum,
Vbi primum arationem inceperis, ſummitatem ſtiuæ,
Manu p̄hendens, ſtimulisq; boum terga excercueris,
Quernũ poſt ſe trahẽtiũ temonẽ, puul⁹ aũt mox a tergo
Seruus raſtrum habens, auibus negociũ faceſſat,
„ Semina abdens, optima aũt in rebus eſt prudentia
„ Mortalium, negligentia contra peſſima,
Sic ex ubertate ſpicæ grauide flectentur in terram.
Proinde cœleſtis te manet tandem merces,
Ex tectis depelles araneas frugũ ꝓuentu, teq; confidas,
Læticiæ uacaturum ex uictu queſito domi manens,
Gaudensq; cani ueris ſuſcipies aduentum, neq; alios
Admiraberis, quin potius alius tuæ opis indigus eſt uir,
Deinde ſi medio æſtu immẽſam aratro uerteris terram,
Sedens metes, paucas capies ariſtas,
Auerſos religãs culmos puluerulẽt⁹, nullo affectus gau
Feres inania caniſtra, paucis te admirantibus. dio,
„ Alia autem alio tempore eſt mens Iouis,
„ Quã difficile eſt mortales cõiecturis deprehendere,
Sed ſi tarde araueris hoc uteris remedio,
Vbi cocytũ ediderit cocyx quercũ inſidẽs ramorũ folijs,
Primo oblectans mortales per uniuerſam terram,
Si tunc Iupiter pluat triduo ſine ulla intermiſſione,
Bouis implens ueſtigia, nihil ceſſans,
Sic tarda aratio primæ tempeſtiue æquatur,
Tu autem his intende animũ, non te capiat obliuio
Veris, aut maturæ appetentis hyemis,

πὰρ δ' ἴθι χάλκειον θῶκον καὶ ἐπαλέα λέσχην
ὥρῃ χειμερίῃ, ὁπότε κρύος ἀνέρας ἔργων
ἰσχάνει. ἔνθα κ' ἄοκνος ἀνὴρ μέγαν οἶκον ὀφέλλει.
μή σε κακοῦ χειμῶνος ἀμηχανίη καταμάρψῃ.
σὺν πενίῃ. λεπτῇ δὲ παχὺν πόδα χειρὶ πιέζοις.
» πολλὰ δ' ἀεργὸς ἀνὴρ κενεὴν ἐπὶ ἐλπίδα μίμνων.
» χρηίζων βιότοιο κακὰ προσελέξατο θυμῷ.
» ἐλπὶς δ' οὐκ ἀγαθὴ κεχρημένον ἄνδρα κομίζει,
ἥμενον ἐν λέσχῃ τῷ μὴ βίος ἄρκιος εἴη.
δείκνυε δὲ δμώεσσι θέρευς ἔτι μέσσου ἐόντος
οὐκ αἰεὶ θέρος ἐσσεῖται, ποιεῖσθε καλιάς.
μῆνα δὲ ληναιῶνα κάκ' ἤματα βουδόρα πάντα.
τοῦτον ἀλεύασθαι καὶ πηγάδας. αἵτ' ἐπὶ γαῖαν,
πνεύσαντος βορέαο δυσηλεγέες τελέθουσι.
ὅστε διὰ θρήκης ἱπποτρόφου εὐρέϊ πόντῳ
ἐμπνεύσας ὤρινε. μέμυκε δὲ γαῖα καὶ ὕλη.
πολλὰς δὲ δρῦς ὑψικόμους ἐλάτας τε παχείας,
οὔρεος ἐν βήσσης πιλνᾷ χθονὶ πουλυβοτείρῃ.
ἐμπίπτων. καὶ πᾶσα βοᾷ τότε νήριτος ὕλη.
τῶν καὶ λάχνῃ δέρμα κατάσκιον. ἀλλά νυ καὶ ※
θῆρες δὲ φρίσσουσ' οὐρὰς δ' ὑπὸ μέζε' ἔθεντο.
ψυχρὸς ἐὼν διάησι δασυστέρνων περ ἐόντων.
καί τε διὰ ῥινοῦ βοὸς ἔρχεται. οὐδέ μιν ἴσχει,
καί τε δι' αἶγα ἄησι τανύτριχα, πώεα δ' οὔτι
οὕνεκ' ἐπηεταναὶ τρίχες αὐτῶν, οὐ διάησιν
ἲς ἀνέμου βορέαο. τροχαλὸν δὲ γέροντα τίθησι.
καὶ διὰ παρθενικῆς ἁπαλόχροος οὐ διάησιν.
ἥτε δόμων ἔντοσθε φίλῃ παρὰ μητέρι μίμνει,

Qua in ęrariā migres officinā, miſcendo fabulas,
Sub bruma inquam, dum alios frigus horridū
Detinet, tūc enī impiger magnā locupletat domū
Fac ne malę ignauia hyemis te corripiat
Simul cū pēuria, unde macilētus tumēte māu p̄mas pedē
„ Multa enī ignauus dū inanē ſpem concipit, utpote
„ Victus inops, mala uerſat animo,
„ Spes deniq; nō bona admodū uiri comes ē egētis
Qui tñ ſedēs occupat fabulis q̄uis ſufficiēti careat uictu,
Cæterū tu famulis oſtendas media adhuc ęſtate
Non em̄ ſemp̄ erit ęſtas quomodo ſtruāt caſas
Menſis aūt Ianuarius pernicioſis diebus noxius bob⁹
Fugiendus eſt, qui & glaciem, per terram
Flante Borea moleſtam ſecum adfert,
Quiq; ex Thracia equorū altrice īſurgēs, pontum
Flatu impellit, diſturbans terram ſyluaſq;,
Multas deinde alticomas quercus, et denſas pinus
Ex mōtibus in ualles ad terrā ſe īclinātes multorꝝ altricē
Diruit, omni tūc reſonante ſylua
Pili proinde pelliū dēſiſſimi arrigūtur in feris,
Quę tūc horridę gelu, caudas īter fœmora ponunt,
Frigore nihilominus uilloſa penetrante pectora,
Deniq; per tergora iuuenci labit̄, non colliſum
Capras quoq; algor contingit hirſuto pilo, nō ſic oues
Ob cōſtās lanarū tegmē quod flatui non eſt peruiū
Viribus boreæq;, incuruat ille collum ſeni,
Virginem tamen non perflans teneram
Quæ in ædium penetralib⁹ matri carę aſſidet,

οὔπω ἔργ' εἰδυῖα πολυχρύσου ἀφροδίτης.
εὖ τε λοεσσαμένη τέρενα χρόα καὶ λίπ' ἐλαίῳ.
χρισαμένη νυχίη καταλέξεται ἔνδοθεν οἴκου
ἤματι χειμερίῳ, ὅτ' ἀνόστεος ὃν πόδα τένδει.
ἔν τ' ἀπύρῳ οἴκῳ καὶ ἐν ἤθεσι λευγαλέοισιν.
οὐ γάρ οἱ ἠέλιος δείκνυ, νομὸν ὁρμηθῆναι,
ἀλλ' ἐπὶ κυανέων ἀνδρῶν δῆμόν τε πόλιν τε
στρωφᾶται. βράδιον δὲ πανελλήνεσσι φαείνει.
καὶ τότε δὴ κεραοὶ καὶ νήκεροι ὑληκοῖται
λυγρὸν μυλιόωντες ἀνὰ δρύα βησσήεντα.
φεύγουσιν. καὶ πᾶσιν ἐνὶ φρεσὶ τοῦτο μέμηλεν.
οἳ σκέπα μαιόμενοι πυκινοὺς κευθμῶνας ἔχουσι
καὶ γλάφυ πετρῆεν. τότε δὴ τρίποδι βροτῷ ἶσοι.
οὗ τ' ἐπὶ νῶτα ἔαγε κάρη δ' εἰς οὖδας ὁρᾶται.
τῷ, ἴκελοι φοιτῶσιν ἀλευόμενοι νίφα λευκήν.
καὶ τότε ἕσσασθαι ἔρυμα χροός, ὥς σε κελεύω,
χλαῖνάν τε μαλακὴν καὶ τερμιόεντα χιτῶνα.
στήμονι δ' ἐν παύρῳ πολλὴν κρόκα μηρύσασθαι.
τὴν περιέσσασθαι ἵνα τοι τρίχες ἀτρεμέωσι.
μηδ' ὀρθαὶ φρίσσωσιν ἀειρόμεναι κατὰ σῶμα.
ἀμφὶ δὲ ποσσὶ πέδιλα βοὸς ἶφι κταμένοιο
ἄρμενα δήσασθαι πίλοις ἔντοσθεν πυκάσσας.
πρωτογόνων δ' ἐρίφων ὁπόταν κρύος ὥριον ἔλθοι.
δέρματα συρράπτειν νεύρῳ βοός. ὄφρ' ἐπὶ νώτῳ
ὑετοῦ ἀμφιβάλῃ ἀλέην. κεφαλῆφι δ' ὕπερθεν,
πῖλον ἔχειν ἀσκητὸν. ἵν' οὔατα μὴ καταδεύῃ.
ψυχρὴ γάρ τ' ἠὼς πέλεται βορέαο πεσόντος.
ἠῷος δ' ἐπὶ γαῖαν ἀπ' οὐρανοῦ ἀστερόεντος.

Venerei adhuc ignara negocij,
Beneq; lota tenerum corpus oleo pingui
Vngit, noctu in intimis ædibus dormiens,
Hiberno tempore, tum polypus pedem ſibi uorat,
Moleſta etiam ſunt ei obſcura habitacula,
Quãdo phœb⁹ nõ mõſtrat q̃ cũ impetu eatur in paſcua,
Sed ad nigrorũ hominũ gentem, urbesq;
Conuerſus, ſero nimis apparet Græcis.
Tũc aũt cornutæ ſimul feræ aliæq; in ſyluis recumbũt,
Triſtia uerſantes, et ad quercuum concaua
Confugiunt, omneisq; id curant,
Vt denſa habeant receptacula,
Ac ſinuoſas petras, ſimiles admodum tripodi homini,
Qui confracto quaſi dorſo in terram proſpectat,
Huic inquã nõ diſſimiles deambulãt, candidã fugientes niuem.
Tunc (ut iuſſi) membra ueſte muni,
Chlæna molli, tali ſuum habeat induſium,
Stamini aũt pauco plurima intexe fila,
Vt quũ tali frueris indumento, non horreant tibi pili,
Neq; erecti per corpus tremant capilli,
At circum pedes cothurni ex cæſi bouis tergore
Apte ligentur, denſatis ab intra pilis,
Teneri hedi recens editi, ſi q̃ndo gelu mature ingruit,
Pellem inde conſue bouis neruo, q̃d ex dorſo depẽdeat,
Pluuiam arcens, capiti impone
Pileum, q̃d ad hoc tibi ſit elaboratũ ne aures madeant.
Frigida enim aurora eſt ubi decidit boreas,
Eous terris oritur a cælo aſtris conſpicuo,

ἀνὴρ πυροφόρος τέταται μακάρων ἐπὶ ἔργοις,
ὅστε ἀρυσάμενος ποταμῶν ἀπ' αἰὲν ναόντων,
ὕψου ὑπὲρ γαίης ἀρθεὶς ἀνέμοιο θυέλλῃ.
ἄλλοτε μὲν θ' ὕει ποτὶ ἕσπερον. ἄλλοτ' ἄησι
πυκνὰ θρηϊκίου βορέου νέφεα κλονέοντος.
τὸν φθάμενος ἔργα τελέσας,, οἶκον δὲ νέεσθαι.
μή ποτέ σ' οὐρανόθεν σκοτόεν νέφος ἀμφικαλύψῃ
χρῶτά τε μυδαλέον θείῃ, κατὰ δ' εἵματα δεύσῃ.
ἀλλ' ὑπαλεύασθαι. μεὶς γὰρ χαλεπώτατος οὗτος
χειμέριος, χαλεπὸς προβάτοις, χαλεπὸς δ' ἀνθρώποις.
τῆμος τὤμισυ βουσὶν ἐπὶ δ' ἀνέρι τὸ πλέον εἴη
ἁρμαλιῆς. μακραὶ γὰρ ἐπίῤῥοθοι εὐφρόναι εἰσί.
ταῦτα φυλασσόμενος τετελεσμένον εἰς ἐνιαυτὸν
ἰσοῦσθαι νύκτας τε καὶ ἤματα, εἰσόκεν αὖθις
γῆ πάντων μήτηρ καρπὸν σύμμικτον ἐνείκῃ.
εὖτ' ἂν δ' ἑξήκοντα μετὰ τροπὰς ἠελίοιο
χειμέρι' ἐκτελέσῃ Ζεὺς ἤματα, δή ῥα τότ' ἀστὴρ
ἀρκτοῦρος προλιπὼν ἱερὸν ῥόον ὠκεανοῖο
πρῶτον παμφαίνων ἐπιτέλλεται ἀκροκνέφαιος.
τὸν δὲ μετ' ὀρθογόη πανδιονὶς ὦρτο χελιδὼν,
ἐς φάος ἀνθρώποις ἔαρος νέον ἱσταμένοιο.
τὴν φθάμενος, οἴνας περιταμνέμεν. ὡς γὰρ ἄμεινον.
ἀλλ' ὁπόταν φερέοικος ἀπὸ χθονὸς ἂν φυτὰ βαίνῃ
πληϊάδας φεύγων, τότε δὴ σκάφος οὐκέτ' οἰνέων
ἀλλ' ἅρπας τε χαρασσέμεναι καὶ δμῶας ἐγείρειν.
φεύγειν δὲ σκιεροὺς θώκους καὶ ἐπ' ἠῶ κοῖτον,
ὥρῃ ἐν ἀμήτου, ὅτε τ' ἠέλιος χρόα κάρφει.
τημοῦτος σπεύδειν, οἴκαδε καρπὸν ἀγείρειν,

Aer aũt purpureus ille & roſcidus in diuorũ opa expedit
Nam hauſtus ex amnibus ſemper fluidis
Et in ſublime leuatus a uenti turbine
Aliqñ pluit ueſperi, nõnũꝗ uero flat,
Dum denſas Thrax nubes agitat boreas
Præuerte, hũc perfecto pri⁹ ope, domũ cõtendẽdo
Ne caliginoſa e celo te circundat nubes,
Quæ corpus ſimul aqua perfundat ac ueſtes
Fugam itaqꝫ capeſſe, nam menſis oĩm eſt moleſtiſſim⁹
Hybernus, quẽ acerbe ferũt & pecudes & homĩes,
Tũc boues mediocriter agricole aũt vberius
Paſcantur quando noctes ſunt longæ
Hęc obſeruãda tibi ſũt donec expirat annus,
Noxqꝫ æquatur diebus, ut rurſus
Omnium parens tellus fruges cũ ſemĩe ferat,
Vbi aũt ſexaginta poſt ſolſticium
Dies hybernos Iupiter confecerit, tũ demũ ſydus
Arcturi ſacros relinquens oceani fluctus,
Primo relucens oritur ſublimi olympo,
Anteqꝫ ortũ ſolẽ Pandionis filia luget hyrundo
Donec illuceſcat nũcia mortaliũ, Ver nouũ
Præueniens, tunc uites melius incideris,
Sed quando Limax e ſicca tellure ĩ plãtas cõſcẽderit
Pleiadũ fugiẽs feruorẽ, nulla ligonẽ ſẽtiat uinea,
Tũc enĩ ſeruos falces ſumere acutas coge
Vitareqꝫ umbroſas ſedes ac matutinũ ſomnum,
Iam enĩ appetit meſſis, ſole deſiccante corpora,
Tũ tibi accelerãdũ eſt ut in domũ fruges congreges

›› ὄρθρου ἀνιςάμενος, ἵνα τοι βίος ἄρκιος εἴη
›› ἠὼς γὰρ τ᾽ ἔργοιο τρίτην ἀπομείρεται αἶσαν
›› ἠώς τοι προφέρει μὲν ὁδοῦ. προφέρει δὲ καὶ ἔργου.
ἠώς, ἥτε φανεῖσα πολέας ἐπέβησε κελεύθου
ἀνθρώπους. πολλοῖσι δ᾽ ἐπὶ ζυγὰ βουσὶ τίθησιν.
ἦμος δὲ σκόλυμός τ᾽ ἀνθεῖ καὶ ἠχέτα τέττιξ
δενδρέῳ ἐφεζόμενος, λιγυρὴν καταχεύετ᾽ ἀοιδὴν
πυκνὸν ὑπὸ πτερύγων. θέρεος καματώδεος ὥρη.
τῆμος πιόταταί τ᾽ αἶγες καὶ οἶνος ἄριςος
μαχλόταται δὲ γυναῖκες, ἀφαυρότατοι δέ τ᾽ ἄνδρες
εἰσίν, ἐπεὶ κεφαλὴν καὶ γούνατα σείριος ἄζει
αὐαλέος δέ τε χρὼς ὑπὸ καύματος. ἀλλὰ τότ᾽ ἤδη
εἴη πετραίη τε σκιὴ καὶ βίβλινος οἶνος
μάζα τ᾽ ἀμολγαίη γάλα τ᾽ αἰγῶν σβεννυμενάων.
καὶ βοὸς ὑλοφάγοιο κρέας, μήπω τετοκυίης.
πρωτογόνων τ᾽ ἐρίφων ἐπὶ δ᾽ αἴθοπα πινέμεν οἶνον
ἐν σκιῇ ἑζόμενον κεκορημένον ἦτορ ἐδωδῆς
ἀντίον εὖ κράεος ἀνέμου τρέψαντα πρόσωπον.
κρήνης τ᾽ ἀενάου καὶ ἀπορρύτου, ἥτ᾽ ἀθόλωτος
τρὶς ὕδατος προχέειν. τὸ δὲ τέτρατον ἱέμεν οἶνον.
δμωσὶ δ᾽ ἐποτρύνειν δημήτερος ἱερὸν ἀκτὴν
δινέμεν. εὖτ᾽ ἂν πρῶτα φανῇ σθένος ὠρίωνος,
χώρῳ ἐν εὐαεῖ καὶ εὐτροχάλῳ ἐν ἀλωῇ,
μέτρῳ δ᾽ εὖ κομίσασθαι ἐν ἄγγεσιν. αὐτὰρ ἐπὴν δὴ
πάντα βίον κατάθηαι ἐπάρμενον ἔνδοθεν οἴκου.
θῆτά τ᾽ ἄοικον ποιεῖσθαι, καὶ ἄτεκνον ἔριθον
δίζεσθαι κέλομαι, χαλεπὴ δ᾽ ὑπόπορτις ἔριθος.
καὶ κύνα καρχαρόδοντα κομεῖν, μὴ φείδεο σίτου,

,, Diluculo cōſurgas oportet,ne unq̃ uictu careas.
» Mane enim tertia operis pars felicius conficitur,
» Diluculū uiatori,conducibile,nec minus operi faciundo
Mane.Illud em̄ protinus apparēs ingredi iubet (præſtat
Homines,iuga imponit iumentis.
Tunc Scolymus flores emitrit,ac ſonora cicada,
Arbori inſidens argutum edit concentum,
Denſis ſub alis,calentis æſtatis tempore,
Tunc uberrimæ ſunt capræ,uinūq; longe eſt optimū,
Pruriūt tunc fœminæ,uiri æſtu languidi
Reddunt̃,Sirio caput illis humore ſuo deſtituēte & ge-
Areſcit em̄ tūc corpus ob æſtum plurimū, nua,
Itaq; ſub petra tibi captanda umbra eſt biblina p̃ſto ſint
Caſeus ex lacte q̃d capra fœtū nō alens edidit, uina,
Caro ſylueſtris iuuencę necdum enixæ,
Nō deſit hedus mollior,recens genitus,uinū ſume q̃ ru-
Sic hilare fiet pect⁹ cibo ſatiatū in umbra. beat uult⁹,
Recte tum faciem Zephyrum uerſus reclinaueris,
Conſidens fonti fluido ac ſcaturienti,puram deinde
Ter infundens aquā,quartam uini potato partem,
Cæterū ſeruis impera,ut fruges,ſacrā cereris uim,
Verſent ubi primū robur apparuerit Orionis,
Loco uentis expoſito,in area rite equata chylindro,
Quas moderate abde receptaculis,deniq; poſteaq̃
Vniuerſum in ædes contuleris uictum,
Miniſtrū tibi feceris,ꝓpria carētē domo,ancillā ſine libe-
Ingras iubeo,moleſta em̄ ē quā natorū ſollicitat cura (ris
Canē,ꝓinde ut hēas cura acutis dētib⁹,q liberalr̃ paſcat,

μή ποτέ σ' ἡμερόκοιτος ἀνὴρ ἀπὸ χρήμαθ' ἕληται.
χόρτον δ' ἐς κομίσαι καὶ συρφετὸν ὄφρα τοι εἴη
βουσὶ καὶ ἡμιόνοισιν ἐπηετανόν, αὐτὰρ ἔπειτα.
δμῶας ἀναψύξαι φίλα γούνατα. καὶ βόε λῦσαι.
εὖτ' ἂν δ' ὠρίων καὶ σείριος ἐς μέσον ἔλθῃ
οὐρανόν, ἀρκτοῦρον δ' ἐσίδῃ ῥοδοδάκτυλος ἠὼς
ὦ πέρση, τότε πάντας ἀπόδρεπε οἴκαδε βότρυς.
δεῖξαι δ' ἠελίῳ δέκα ἤματα καὶ δέκα νύκτας.
πέντε δὲ συσκιάσαι. ἕκτῳ δ' εἰς ἄγγε' ἀφύσσαι.
δῶρα διωνύσου πολυγηθέος. αὐτὰρ ἐπὴν δὴ
πληϊάδες θυάδες τε τό τε σθένος ὠρίωνος
δύνωσιν, τότ' ἔπειτ' ἀρότου μεμνημένος εἶναι
ὡραίου πλειὼν δὲ κατὰ χθονὸς ἄρμενος εἴη
εἰ δέ σε ναυτιλίης δυσπεμφέλου ἵμερος αἱρεῖ.
εὖτ' ἂν πληϊάδες σθένος ὄμβριμον ὠρίωνος,
φεύγουσαι, πίπτωσιν ἐς ἠεροειδέα πόντον,
δὴ τότε παντοίων ἀνέμων θύουσιν ἀῆται.
καὶ τότε μηκέτι νῆας ἔχειν ἐνὶ οἴνοπι πόντῳ
γῆν δ' ἐργάζεσθαι μεμνημένος, ὥς σε κελεύω.
νῆα δ' ἐπ' ἠπείρου ἐρύσαι. πυκάσαι τε λίθοισι,
πάντοθεν ὄφρ' ἴσχωσ' ἀνέμων μένος ὑγρὸν ἀέντων,
χείμαρρον ἐξερύσας ἵνα μὴ πύθῃ διὸς ὄμβρος.
ὅπλα δ' ἐπάρμενα πάντα τεῷ ἐνὶ κάτθεο οἴκῳ.
εὐκόσμως στολίσας νηὸς πτερὰ ποντοπόροιο.
πηδάλιον δ' εὐεργὲς ὑπὲρ καπνοῦ κρεμάσασθαι.
αὐτὸς δ' ὡραῖον μίμνειν πλόον εἰσόκεν ἔλθῃ.
καὶ τότε νῆα θοὴν ἅλαδ' ἑλκέμεν. ἐν δέ τε φόρτον
ἄρμενον ἐντύνασθαι, ἵν' οἴκαδε κέρδος ἄρηαι.

Ne res unq̃ tuas fur aſportet,
Fœnum ne negligas, ſed & paleæ ſint tibi,
Annuum pro mulis ac bobus pabulũ, tẽpus eſt deinde,
Seruos reſpirare laſſatis charis genibus, q̃ etiã iuuẽcos
Vbi Orion & Sirius medium contigerit ſolue,
Cœlum, Arcturumq; uiderit purpureis digitis aurora,
Tunc omnes Perſi botros tibi abſcindat familia,
Quos decem diebus ad ſolem exponas, totidẽq; noctes,
Quinq; in umbra lateant dies, ſexto in cados exprime,
Dona bacchi animos exhilarantis, at quum
Pleiades hyadesq;, ac robur ſimul Orionis
Occidunt, tunc ut ares iuuabit meminiſſe
In tempore, potius enim tunc terra excercenda eſt,
Quod ſi nauigandi te capit deſyderium,
Dum pleiades uiresq; robuſti Orionis
Fugiendo occidunt aere ueſtite in ponto,
Vnde uariorum flatus uentorum impetum cient,
Tunc necquicq; tentes in mari nauigio,
Quinpotius terram excerce præcepti mei memor,
Nauem autem incontinentẽ extrahe, lapidibus obnixã,
Vt undiq; cõtineatur a ui uentorũ humor conflantiũ,
Vnd ameijcito ne marceſcat nauis ex Iouis imbre,
Inſtrumenta illa nautica quæq; in domũ apta reconde,
Pulchre ornãtes nauẽ remos, alas plane uolitãtes ꝑ mare
Temonẽ ad fumũ ſuſpende quo indureſcat,
Maturam præſtolatus nauigationẽ tãtiſper dũ ueniat,
Tunc enim licebit in mare nauem tollere, onuſtam
Apto pondere, ne domũ uacuus redeas lucro,

ὥσπερ ἐμός τε πατὴρ καὶ σὸς μέγα νήπιε πέρση,
πλωΐζεσκε νηυσὶ βίου κεχρημένος ἐσθλοῦ.
ὅσποτε καὶ τῇδ' ἦλθε πολὺν διὰ πόντον ἀνύσας
κύμην αἰολίδα προλιπὼν, ἐν νηῒ μελαίνῃ.
οὐκ ἄφενος φεύγων οὐδὲ πλοῦτόν τε καὶ ὄλβον,
ἀλλὰ κακὴν πενίην. τὴν ζεὺς ἄνδρεσσι δίδωσι
νάσσατο δ' ἄγχ' ἑλικῶνος ὀϊζυρῇ ἐνὶ κώμῃ
ἄσκρῃ. χεῖμα κακῇ. θέρει δ' ἀργαλέῃ οὐδέποτ' ἐσθλῇ.
τύνη δ' ὦ πέρση ἔργων μεμνημένος εἶναι
ὡραίων πάντων. περὶ ναυτιλίης δὲ μάλιστα
νῆα ὀλίγην αἰνεῖν. μεγάλῃ δ' ἐνὶ φορτία θέσθαι.
„ μείζων μὲν φόρτος. μεῖζον δ' ἐπὶ κέρδει κέρδος.
ἔσσεται, εἴκ' ἄνεμοί γε κακὰς ἀπέχωσιν ἀήτας.
εὖτ' ἂν ἐπ' ἐμπορίην τρέψας ἀεσίφρονα θυμὸν.
βούληαι δὲ χρέα τε προφυγεῖν καὶ λιμὸν ἀτερπῆ,
δείξω δέ τοι μέτρα πολυφλοίσβοιο θαλάσσης.
οὔτε τι ναυτιλίης σεσοφισμένος οὔτε τι νηῶν.
οὐ γάρ πώποτε νηΐ γ' ἐπέπλων εὐρέα πόντον
εἰ μὴ εἰς εὔβοιαν ἐξ αὐλίδος. ἧ ποτ' ἀχαιοὶ
μείναντες χειμῶνα πολὺν σὺν λαὸν ἄγειραν
ἑλλάδος ἐξ ἱερῆς. τροίην ἐς καλλιγύναικα.
ἔνθα δ' ἐγὼν ἐπ' ἄεθλα δαΐφρονος ἀμφιδάμαντος.
χαλκίδα τ' εἰσεπέρησα. τὰ δὲ προπεφραδμένα πολλὰ
ἄθλ' ἔθεσαν παῖδες μεγαλήτορες, ἔνθα μέ φημι
ὕμνῳ νικήσαντα φέρειν τρίποδ' ὠτώεντα.
τὸν μὲν ἐγὼ μούσῃσ' ἑλικωνιάδεσσ' ἀνέθηκα.
ἔνθα με τὸ πρῶτον λιγυρῆς ἐπέβησαν ἀοιδῆς.
τόσον τοι νηῶν γε πεπείραμαι πολυγόμφων.

Sic gẽnitor̄ ñoſter inſipiẽs Perſi,
Nauibus errabat in mari uictus boni egenus,
Venit aliquando ille qum multa peragraſſet maria,
Cumam atq; æolidam relinquens nigra in naui,
Non ut opus fugeret, aut certe opes beatas,
Sed inuiſam ægeſtatẽ, ab Ioue hominibus traditam,
Habitauit is, non longe ab helicone in miſera uilla
Aſcræa nũc aſpera regiõe cæli, dehinc intolerabilis æſtu,
Præterea tu operũ fac memineris Perſi,
Vt ſuo quæq; fiant tẽpore, maxime uero nautica
Nauis tibi placeat parua, magna oneretur pondere,
„ Maius namq; pondus maius in quæſtu lucrum
Erit, dũmodo pernitioſi non afflent uenti,
Tunc autem ad negociationẽ ſtultũ applicare animum
Velis, qñ hac occaſiõe debita effugere licebit, & moleſtã (famẽ,
Cæterũ ego tibi modũ pandã latiſonãtis maris
Q; uis nauigatõis aut nauiũ rõnẽ nõ ſatis cõptã habeã,
Quãdoquidẽ nunq; per latum nauigaui mare,
Niſi ex Aulide in euboeum ubi quondam Græci
Manſerunt ob tempeſtatẽ, populũ ingentem cogentes
Ex Græcia, quem Troyam ducerent,
Huc ego ad certamina prudentis Amphidamantis,
In Calcidem profectus ſum urbẽ, ubi multa inclyta
Propoſuerũt certamina uiri magnanimi, Illic inquã ego
Cantando uictor, auratum retuli tripodem,
Quem muſæ Heliconides ex me dicatũ ſibi ſuſceperũt,
Vbi & me primum argutam docuere poeſim,
Tantũ eſt ut & naues ego expertus ſim mltorꝝ clauorꝝ,

ἀλλὰ καὶ ὣς ἐρέω ζηνὸς νόον αἰγιόχοιο·
μοῦσαι γάρ μ' ἐδίδαξαν ἀθέσφατον ὕμνον ἀείδειν,
ἤματα πεντήκοντα μετὰ τροπὰς ἠελίοιο,
ἐς τέλος ἐλθόντος θέρεος καματώδεος ὥρης·
ὡραῖος πέλεται θνητοῖς πλόος, οὔτε κε νῆα,
καυάξαις οὔτ' ἄνδρας ἀποφθίσει θάλασσα·
εἰ μὴ δὴ πρόφρων γε ποσειδάων ἐνοσίχθων,
ἢ ζεὺς ἀθανάτων βασιλεὺς ἐθέλῃσιν ὀλέσσαι.
,, ἐν τοῖς γὰρ τέλος ἐστὶν ὁμῶς ἀγαθῶν τε κακῶν τε.
τῆμος δ' εὐκρινέες τ' αὖραι καὶ πόντος ἀπήμων
εὔκηλος. τότε νῆα θοὴν ἀνέμοισι πιθήσας,
ἑλκέμεν ἐς πόντον, φόρτον δ' εὖ πάντα τίθεσθαι·
σπεύδειν δ' ὅττι τάχιστα πάλιν οἶκονδε νέεσθαι
μηδὲ μένειν οἶνόν τε νέον καὶ ὀπωρινὸν ὄμβρον
καὶ χειμῶν' ἐπιόντα νότοιό τε δεινὰς ἀήτας
ὅς τ' ὤρινε θάλασσαν ὁμαρτήσας διὸς ὄμβρῳ.
πολλῷ ὀπωρινῷ. χαλεπὸν δέ τε πόντον ἔθηκεν
ἄλλος δ' εἰαρινὸς πέλεται πλόος ἀνθρώποισιν.
ἦμος δὴ τὸ πρῶτον ὅσον τ' ἐπιβᾶσα κορώνη.
ἴχνος ἐποίησεν τόσσον πέταλ' ἀνδρὶ φανείη
ἐν κράδῃ ἀκροτάτῃ, τότε δ' ἄμβατός ἐστι θάλασσα.
εἰαρινὸς δ' οὗτος πέλεται πλόος. οὔ μιν ἔγωγε
αἴνημ' οὐ γὰρ ἐμῷ θυμῷ κεχαρισμένος ἐστὶν
ἁρπακτός. χαλεπῶς κε φύγοις κακόν. ἀλλά νυ καὶ τὰ
ἄνθρωποι ῥέζουσιν ἀιδρείῃσι νόοιο.
,, χρήματα γὰρ ψυχὴ πέλεται δειλοῖσι βροτοῖσι.
,, δεινὸν δ' ἐστὶ θανεῖν μετὰ κύμασιν, ἀλλά σ' ἄνωγα,
φράζεσθαι τάδε πάντα μετὰ φρεσὶν ὥς σ' ἀγορεύω.

Sed ut Iouis prodam mentem,
Muſæ enim prædocuerunt diuinum edere carmen,
Quinquaginta poſt ſolſticium æſtiuum exactis diebus
Vbi iam æſtatis adeſt finis, temporis ſane laborioſi,
Tunc oportuna eſt mortalibus nauigatio, nã neq; tunc
Quaſſatur, nec uiros corrumpit mare, (nauis.
Niſi promptus forte Neptunus terram collidens,
Aut ſuperũ rex Iupiter decreuerit omnino perdere,
" Fx his enim dependet finis bonorũ ſimul & malorum.
Tunc aũt leues ſpirant auræ, eſtq; ſine periculo pontus
Ac tranquillus, tunc nauem celerem uentis cõmitte,
Qui trahatur in pontũ, poſitis in primis rite oneribus,
Deinde properandũ ut q; celerrime domũ redeas,
Prius q; nouũ proueniat uinum, & autumni hymber,
Atq; tempeſtates, cient enim noti graues flatus,
Qui & impetu agitãt mare ſequente mox a Ioue pluuia,
Multa autumnali, moleſtum inde redditur mare,
Deniq; & uere nouo nauigatio hominibus placuit.
Tũc ubi primũ, quantũ a cornice relictum,
Veſtigij fuerit, tantillum folij hominibus appareat,
In ſumma ficu, iam nauigabile eſt mare,
Verna iſta nauigatione, at ego eam non admodum
Probauerim, eo quod animo meo ſit ingrata
Rapina, haud facile ſic periculũ effugies, quãq; & ipſam
Mortales tentent, inſcij, ac mente capti,
" Nam opes ſic diligunt, ut uitam homines miſelli,
" Moleſtum aũt eſt e uita cędere in undis, uerũ tu, ut iuſſi,
Conſydera omnia, ac perpende animo quæ dico,

μὴ δ' ἐν νηυσὶν ἅπαντα βίον κοίλῃσι τίθεσθαι,
ἀλλὰ πλέω λείπειν. τὰ δὲ μείονα φορτίζεσθαι.
» δεινὸν γὰρ πόντου μετὰ κύμασι πήματι κύρσαι.
» δεινὸν δ' εἴ κ' ἐπ' ἄμαζαν ὑπέρβιον ἄχθος ἀείρας
» ἄξονα καυάξαις. τὰ δὲ φορτία μαυρωθείη.
» μέτρα φυλάσσεσθαι. καιρὸς δ' ἐπὶ πᾶσιν ἄριστος.
ὡραῖος δὲ γυναῖκα τεὸν ποτὶ οἶκον ἄγεσθαι.
μήτε τριηκόντων ἐτέων μάλα πόλλ' ἀπολείπων,
μήτ' ἐπιθεὶς μάλα πολλά. γάμος δέ τοι ὥριος οὗτος.
ἡ δὲ γυνὴ τέτορ' ἡβώη. πέμπτῳ δὲ γαμοῖτο.
παρθενικὴν δὲ γαμεῖν. ὥς κ' ἤθεα κεδνὰ διδάξῃς.
τὴν δὲ μάλιστα γαμεῖν ἥτις σέθεν ἐγγύθι ναίει,
πάντα μάλ' ἀμφὶς ἰδών, μὴ γείτοσι χάρματα γήμῃς.
» οὐ μὲν γάρ τι γυναικὸς ἀνὴρ ληίζετ' ἄμεινον
» τῆς ἀγαθῆς. τῆς δ' αὖτε κακῆς οὐ ῥίγιον ἄλλο
» δειπνολόχης. ἥ τ' ἄνδρα καὶ ἴφθιμόν περ ἐόντα
» εὕει ἄτερ δαλοῦ καὶ ὠμῷ γήραϊ δῶκεν.
εὖ δ' ὄπιν ἀθανάτων μακάρων πεφυλαγμένος εἶναι.
μὴ δὲ κασιγνήτῳ ἶσον ποιεῖσθαι ἑταῖρον.
εἰ δέ κε ποιήσῃς, μή μιν πρότερος κακὸν ἔρξῃς.
μὴ δὲ ψεύδεσθαι γλώσσης χάριν. εἰ δέ κεν ἄρχῃ
ἤ τι ἔπος εἰπὼν ἀποθύμιον ἠὲ καὶ ἔρξας
δὶς τόσα τίνυσθαι μεμνημένος, εἰ δέ κεν αὖθις
ἡγῆτ' ἐς φιλότητα δίκην δ' ἐθέλῃσι παρασχεῖν,
» δέξασθαι. δειλός τοι ἀνὴρ φίλον ἄλλοτε ἄλλον
» ποιεῖται. σὲ δὲ μή τι νόον κατελεγχέτω εἶδος.
» μὴ δὲ πολύξεινον μηδ' ἄξεινον καλέεσθαι.
» μὴ δὲ κακῶν ἕταρον, μηδ' ἐσθλῶν νεικεστῆρα.

Ne omnem uictum curuæ imponas rati,
Quin tu plura linque domi, minoribus hanc onerando.
» Acerbum eſt enim periculum maris incidere in undis,
» Deniq; ſi ultra uires currum oneraueris pondere,
» Axis diſcinditur, diſperſis undiq; oneribus
» Modũ obſeruato, tẽporis ratio in oĩbus eſt optima,
Tempeſtiue uxorem duxeris,
Non tamen multo minus q̃ triginta natus annos,
Neq; aliq̃nto natu maior, tale eñ tẽpeſtiuũ eſt cõiugiũ,
At fœmĩa q̃rtodecĩo pubeſcit anno, qntodecimo nubat,
Virginẽ aũt uelim duxeris, quã mores bonos doceas.
Illam autem maxime quæ penes te habitat.
Oĩa quę circũ ſũt, pbe pſpicias, ne uiciniſ totiioc⁹ fias.
» Nihil enim unq; poterit uiro accidere melius muliere,
» Si bona fuerit, rurſusq; mala nihil quod horreas magis,
» Qum prurit, hæc uiro robore ſepto,
» Sine lignis pat incẽdiũ, deĩde ſeuerę hũc tradit ſenectuti,
Cura pinde ne circa beatos ĩmortales negligẽs uideare,
Nec fratri æqualem feceris ſodalem,
At ſi id agas, caue illum iniuria laceſſas prior,
Neminẽ uerbis fallas mẽtiẽdo, ſed ſi primo qſpiã lęſerit
verbũ emittẽs qđ aĩm tibi mordeat, aut facto ſit moleſt⁹
Duplicem illi uicẽ reddere memineris, cæterũ ſi denuo
Te trahat in amicitiã, pœnamq; triſtis pendere uelit,
» Suſcipiatur, miſerũ eſt uiro ſubinde alios ſemp amicos
» Facere, caue ne irato tibi mentem coarguat uultus,
» Nolim multorum amicus uoceris, nec æque nullius,
» Deniq; nec malorum ſocius, aut bonorum reprehẽſor,

» μηδέ ποτ' οὐλομένην πενίην θυμοφθόρον ἀνδρὶ
» τέτλαθ' ὀνειδίζειν, μακάρων δόσιν αἰὲν ἐόντων.
» γλώσσης τοι θησαυρὸς ἐν ἀνθρώποισιν ἄριστος
» φειδωλῆς· πλείστη δὲ χάρις κατὰ μέτρον ἰούσης.
» εἰ δὲ κακὸν εἴποις τάχα κ' αὐτὸς μεῖζον ἀκούσαις.
» μὴ δὲ πολυξείνου δαιτὸς δυσπέμφελος εἶναι.
» ἐκ κοινοῦ πλείστη δὲ χάρις, δαπάνη τ' ὀλιγίστη.
μὴ δέ ποτ' ἐξ ἠοῦς διὶ λείβειν αἴθοπα οἶνον
χερσὶν ἀνίπτοισιν, μὴ δ' ἄλλοις ἀθανάτοισιν·
οὐ γὰρ τοί γε κλύουσιν, ἀποπτύουσι δέ τ' ἀράς.
μὴ δ' ἄντ' ἠελίοιο τετραμμένος ὀρθὸς ὀμιχεῖν.
αὐτὰρ ἐπεί κε δύῃ μεμνημένος ἔς τ' ἀνιόντα,
μήτ' ἐν ὁδῷ μήτ' ἐκτὸς ὁδοῦ προβάδην οὐρήσῃς.
μὴ δ' ἀπογυμνωθείς, μακάρων τοι νύκτες ἔασιν.
ἑζόμενος δ' ὅ γε θεῖος ἀνήρ, πεπνυμένα εἰδὼς
ἢ ὅ γε πρὸς τοῖχον πελάσας εὐερκέος αὐλῆς.
μὴ δ' αἰδοῖα γονῇ πεπαλαγμένος ἔνδοθεν οἴκου
ἱστίῃ ἐμπελαδὸν παραφαινέμεν, ἀλλ' ἀλέασθαι.
μὴ δ' ἀπὸ δυσφήμοιο τάφου ἀπονοστήσαντα
σπερμαίνειν γενεήν, ἀλλ' ἀθανάτων ἀπὸ δαιτός.
μὴ δέ ποτ' ἀενάων ποταμῶν καλλίρροον ὕδωρ
ποσσὶ περᾶν, πρίν γ' εὔξῃ ἰδὼν ἐς καλὰ ῥέεθρα.
χεῖρας νιψάμενος πολυηράτῳ ὕδατι λευκῷ.
ὃς ποταμὸν διαβῇ κακότητ' ἰδὲ χεῖρας ἄνιπτος.
τῷ δὲ θεοὶ νεμεσῶσι, καὶ ἄλγεα δῶκαν ὀπίσσω.
μὴ δ' ἀπὸ πεντόζοιο θεῶν ἐν δαιτὶ θαλείῃ
αὖον ἀπὸ χλωροῦ τάμνειν αἴθωνι σιδήρῳ.
μηδέ ποτ' οἰνοχόην τιθέμεν κρητῆρος ὕπερθεν

„ Egeſtatē calamitoſam, mentē uiri lacerantē ne unq̃ ulli
„ Patiaris exprobrari, ſp̄ em̃ illa beatorꝫ ĩmortaliũ donũ ē,
„ Optimus eſt hominibus linguæ theſaurus,
„ Si ꝑce illa utaris, magnaq; illi eſt gratia, ſi regulet̃ mẽſura
„ Si malum ulli obieceris uerbũ, mox tu audies deterius,
„ Ne graueris publico intereſſe conuiuio, ubi
„ Ex cõi uiuit, magnã em̃ illic gratiã ꝑuo cõꝑabis ſumptu
Ne unq̃ in aurora Ioui feruens libaueris uinum
Illotis manibus, alijsue dijs immortalibus,
Qum non exaudiant preces, ſed reſpuant potius,
Contra ſolem erectus ne meijto,
Sed ut occiderit memineris id agere donec redeat,
Non in uia, non extra, palam lotium reddas,
Sed neq; nudus, beatis enim diuis ſacra eſt nox,
Quin potius procumbens uir diuus ac prudens,
Muro domus admotus bene ſeptæ meiꝑt,
Neq; uerenda Venere citata domi,
Pone focum pandas, ſed abi potius,
Nec rediens ab infami ſepulchro
Concumbas cum uxore, ſed a deorꝫ reuerſus ſacrificio,
Neq; per fluentem aſſidue amnem liceat tibi
Pedibus tranſire, niſi prius ad flumen preces fuderis,
Lotis primo manibus candida ac placida unda, (agit
Qui fluuiũ trãſmiſerit illotis manib⁹, rem ꝓrſus iniquã
Illi nãq; dij reddunt̃ infenſi, calamitates poſtea adijciunt,
Nec a digitis in florenti deorꝫ ſacrificio,
Vngues acuto præſcindas ferro,
Nec unq̃ in deorꝫ ſacris cyathos impone uaſi,

πινόντων. ὀλοὴ γὰρ ἐπ' αὐτῷ μοῖρα τέτυκται.
μὴ δὲ δόμον ποιῶν ἀνεπίξεστον καταλείπειν·
μή τ' ἐφεζομένη κρώζῃ λακέρυζα κορώνη.
μὴ δ' ἀπὸ χυτροπόδων ἀνεπιρρέκτων ἀνελόντα
ἔσθειν, μὴ δὲ λόεσθαι, ἐπεὶ καὶ τοῖς ἔνι ποινή.
μὴ δ' ἐπ' ἀκινήτοισι καθίζειν, οὐ γὰρ ἄμεινον,
παῖδα δυωδεκαταῖον. ὅτ' ἀνέρ' ἀνήνορα ποιεῖ
μὴ δὲ δυωδεκάμηνον. ἴσον καὶ τοῦτο τέτυκται.
μὴ δὲ γυναικείῳ λουτρῷ χρόα φαιδρύνεσθαι
ἀνέρα. λευγαλέη γὰρ ἐπὶ χρόνον ἔστ' ἐπὶ καὶ τῷ
ποινή. μὴ δ' ἱεροῖσιν ἐπ' αἰθομένοισι κυρήσας.
μωμεύειν ἀίδηλα. θεός τοι καὶ τὰ νεμεσᾷ.
μηδέ ποτ' ἐν προχοῇ ποταμῶν ἅλαδε προρεόντων.
μὴ δ' ἐπὶ κρηνάων οὐρεῖν, μάλα δ' ἐξαλέασθαι,
μὴ δ' ἐναποψύχειν. τὸ γὰρ οὔ τι λώϊόν ἐστιν.
„ ὧδ' ἔρδειν. δεινὴν δὲ βροτῶν ὑπαλεύεο φήμην.
„ φήμη γάρ τε κακὴ πέλεται. κούφη μὲν ἀεῖραι
„ ῥεῖα μάλ', ἀργαλέη δὲ φέρειν. χαλεπὴ δ' ἀποθέσθαι.
„ φήμη δ' οὔ τις πάμπαν ἀπόλλυται, ἥν τινα πολλοὶ
λαοὶ φημίζουσι, θεός νύ τίς ἐστι καὶ αὐτή. :~
ἤματα δ' ἐκ διόθεν πεφυλαγμένος εὖ κατὰ μοῖρο ἡμέρας ἄρ.
πεφραδέμεν δμώεσσι, τριηκάδα μηνὸς ἀρίστην
ἔργα τ' ἐποπτεύειν. ἠδ' ἁρμαλιὴν δατέασθαι.
εὖτ' ἂν ἀληθείην λαοὶ κρίνοντες, ἄγωσιν.
αἵδε γὰρ ἡμέραι εἰσὶ διὸς παρὰ μητιόεντος.
πρῶτον ἔνη τετράς τε καὶ ἑβδόμη ἱερὸν ἦμαρ.
τῇ γὰρ ἀπόλλωνα χρυσάορα γείνατο λητώ.
ὀγδοάτη τ' ἐνάτη τε δύω γε μὲν ἤματα μηνὸς.

Bibentium,calamitoſum enim inde generatur fatum,
Ne domum fabricans imperfectam eam relinquas,
Vt arguta inſideat illi crocitans cornix,
Nihil ex lebetis,quæ ad ſacrorum uſus pertinent,
Cibi ſumpſeris,aut inde laueris,ſequitur enim ultio;
Neq; immobilibus inſideat,non enim conducibile,
Filius annoꝝ duodecim,uiri enim inde fiunt deſides,
Idem æque fit de duodecim menſium pueris,
Neque muliebri uti lauacro decet
Virum,grauis enim poſt tempus hoc facientem manet
Pœna,nec ſacra impetas miniſteria
Fœdo conuitio,nam & eo ipſo deus fit infenſus,
Neq; unq̃ in oſtia fluuioꝝ mare ingredientium,
Aut in fontem lotium deſperſeris,ſed fuge potius
Ventremq; illic ne exoneres,turpe enim eſt
„ Id agere,moleſtam hominum fuge famam.
„ Fama em̄ ipſa malum eſt,leuis quidem in ſublime ea,
„ Om̄ino facile tollit̃,difficile tolerat̃,difficili⁹ ſupprimit̃,
„ Neque prorſus perit fama,quam
Vulgus effert,quandoquidem numen eſt ipſa.
Cæterũ dies tibi obſeruãdi ſũt ex Ioue ꝓueniẽtes iuxta
Delige aũt ſeruis trigeſimã mẽſis diẽ lõge optimã (fatũ,
Qua uacent ab opere,uiuantq; genialiter,
Lites in plæbe iudicio non ſoluantur,
Sunt enim cunctæ a cauto Ioue dies
Prima,dies ſacra eſt,quartaq; & ſeptima.
Ip̃a em̄ prima Apollinẽ genuit latona,aurea mittentẽ ſa (cula,
Octauus deinde,ac nonus duo menſis dies

ἔξοχ᾽ ἀεξομένοιο, βροτήσια ἔργα πένεσθαι·
ἐνδεκάτη δὲ δυωδεκάτη τ᾽ ἄμφω γε μὲν ἐσθλαί
ἡ μὲν ὄϊς πείκειν, ἡ δ᾽ εὔφρονα καρπὸν ἀμᾶσθαι.
ἡ δὲ δυωδεκάτη τῆς ἑνδεκάτης μέγ᾽ ἀμείνων.
τῇ γάρ τοι νῇ νήματ᾽ ἀερσιπότητος ἀράχνης
ἤματος ἐκ πλείου. ὅτε τ᾽ ἴδρις σωρὸν ἀμᾶται,
τῇ δ᾽ ἱστὸν στήσαιτο γυνή, προβάλοιτό τε ἔργον.
μηνὸς δ᾽ ἱσταμένου τρισκαιδεκάτην ἀλέασθαι
σπέρματος ἄρξασθαι. φυτὰ δ᾽ ἐνθρέψασθαι ἀρίστη.
ἕκτη δ᾽ ἡ μέσση μάλ᾽ ἀσύμφορός ἐστι φυτοῖσιν.
ἀνδρογόνος δ᾽ ἀγαθή· κούρῃ δ᾽ οὐ σύμφορός ἐστιν
οὔτε γενέσθαι πρῶτ᾽ οὔτ᾽ ἄρ γάμου ἀντιβολῆσαι.
οὐδὲ μὲν ἡ πρώτη ἕκτη κούρῃ τε γενέσθαι
ἄρμενος. ἀλλ᾽ ἐρίφους τάμνειν καὶ πώεα μήλων.
σηκόν τ᾽ ἀμφιβαλεῖν ποιμνήϊον ἤπιον ἦμαρ.
ἐσθλὴ δ᾽ ἀνδρογόνος. φιλέοι δέ τε κέρτομα βάζειν
ψεύδεά θ᾽ αἱμυλίους τε λόγους κρυφίους τ᾽ ὀαρισμούς
μηνὸς δ᾽ ὀγδοάτῃ κάπρον καὶ βοῦν ἐρίμυκον
ταμνέμεν. οὐρῆας δὲ δυωδεκάτῃ ταλαεργούς.
εἰκάδι δ᾽ ἐν μεγάλῃ πλέῳ ἤματι ἴστορα φῶτα
γείνασθαι, μάλα γάρ τε νόον πεπυκασμένος ἐστίν.
ἐσθλὴ δ᾽ ἀνδρογόνος δεκάτη. κούρῃ δέ τε τετρὰς
μέσση. τῇ δέ τε μῆλα καὶ εἰλίποδας ἕλικας βοῦς
καὶ κύνα καρχαρόδοντα καὶ οὐρῆας ταλαεργοὺς
πρηΰνειν, ἐπὶ χεῖρα τιθείς. πεφύλαξο δὲ θυμῷ
τετράδ᾽ ἀλεύασθαι φθίνοντός θ᾽ ἱσταμένου τε
ἄλγεα θυμοβορεῖν. μάλα τοι τετελεσμένον ἦμαρ.
ἐν δὲ τετάρτῃ μηνὸς ἄγεσθαι δ᾽ ἐς οἶκον ἄκοιτιν,

Egregij ſunt pro faciendo humano opere,
Vndecimus & duodecimus ambo pariter boni,
Hic tondendis ouibus, Ille metendo fructu.
Duodecimus autem undecimo longe eſt melior,
Ille ad torquendũ ſtamina conducit ex altiſſimo araneæ,
Eodem formicæ aceruum ingentem accumulant,
Eodem texat mulier, opus proponat,
Conſtante iam menſe fuge tertiumdecimũ,
Ad ſpargenda ſemina, ſed ad trãſplantãdũ is eſt optim⁹,
Sextadecima dies inutilis prorſus eſt plantis,
Maſculis generãdis bona, inutilis puellis, arũ petẽdos,
Neq; ad generationẽ idonea eſt, neq; ad thalamos nupti
Sextæ autẽ prima ꝑs nõ admodũ eſt ad puellas pariẽdas
Vtilis, ſed ad hedos caſtrãdos, gregemq; ouium,
Ac mãdram uallo circũdãdã paſtorali, placid⁹ ille ẽ dies,
Bonus eſt maſculoꝝ partus. ſolent tunc ꝓferri conuitia,
Mendacia, ſermones blandi, occultaq; fiunt adulteria,
Octaua menſis die, hircos ac mugientem iuuencum
Caſtramus, duodecima uri capiuntur ad laborem.
Vigeſimus autem dies plenus, uiro idonea eſt ſapienti
Naſcendo, impenſe enim mente ornatus eſt.
Cõueniẽs deinde maſculi generatio decia eſt, puellę q̃rta
Media, Illa etiã oues ſimul ac ſylueſtres boues coerce,
Canesq; acutis dentibus ac hemiones
Doma, manũq; impone, hæc curato & in aĩm recondito,
Quartam fuge corrupti iam atq; adulti menſis,
Doloribus paſcitur, omnino abſoluta dies,
In quarta autem die menſis ducito domũ uxorem.

οἰωνοὺς κρίνας οἳ ἐπ' ἔργματι τούτῳ ἄριστοι.
πέμπτας δ' ἐξαλέασθαι, ἐπεὶ χαλεπαί τε καὶ αἰναί.
ἐν πέμπτῃ γάρ φασιν ἐριννύας ἀμφιπολεύειν
ὅρκον τινυμένας, τὸν ἔρις τέκε πῆμ' ἐπιόρκοις.
μέσσῃ δ' ἑβδομάτῃ δημήτερος ἱερὸν ἀκτὴν
εὖ μάλ' ὀπιπτεύοντα ἐϋτροχάλῳ ἐν ἀλωῇ
βάλλειν. ὑλοτόμον τε ταμεῖν θαλαμήϊα δοῦρα
νήϊά τε ξύλα πολλά, τά τ' ἄρμενα νηυσὶ πέλονται.
τετράδι δ' ἄρχεσθαι νῆας πήγνυσθαι ἀραιάς.
εἰνὰς δ' ἡ μέσση ἐπὶ δείελα λώϊον ἦμαρ.
πρωτίστη δ' εἰνὰς παναπήμων ἀνθρώποισιν,
ἐσθλὴ μὲν γάρ θ' ἥ γε φυτευέμεν ἠδὲ γενέσθαι
ἀνέρι τ' ἠδὲ γυναικί. καὶ οὔποτε πάγκακον ἦμαρ.
παῦροι δ' αὖτ' ἴσασι τρισεινάδα μηνὸς ἀρίστην
ἄρξασθαί τε πίθου. καὶ ἐπὶ ζυγὸν αὐχένα θεῖναι
βουσὶ καὶ ἡμιόνοισι καὶ ἵπποις ὠκυπόδεσσι.
νῆα πολυκλήϊδα θοὴν εἰς οἴνοπα πόντον
εἰρύμεναι. παῦροι δέ τ' ἀληθέα κικλήσκουσιν.
τετράδι δ' οἶγε πίθον. περὶ πάντων ἱερὸν ἦμαρ
μέσσῃ. παῦροι δ' αὖτε μετ' εἰκάδα μηνὸς ἀρίστην
ἠοῦς γινομένης, ἐπὶ δείελα δ' ἐστὶ χερείων.
αἵδε μὲν ἡμέραι εἰσὶν ἐπιχθονίοις μέγ' ὄνειαρ.
αἱ δ' ἄλλαι μετάδουποι, ἀκήριοι, οὔτι φέρουσαι.
ἄλλος δ' ἀλλοίην αἰνεῖ, παῦροι δέ τ' ἴσασιν.
ἄλλοτε μητρυιὴ πέλει ἡμέρη, ἄλλοτε μήτηρ.
τάων εὐδαίμων τε καὶ ὄλβιος, ὃς τάδε πάντα
εἰδὼς ἐργάζηται ἀναίτιος ἀθανάτοισιν
ὄρνιθας κρίνων καὶ ὑπερβασίας ἀλεείνων. :~

τέλος.

Auguria diſcerne quę ad negocia tractanda ſũt optima,
Quintas fuge moleſtæ enim ſunt & graues.
Aiunt enim in quinta luſtrare furias,
Periuria ulciſcentes, quod ex contentiõe ortum eſt,
Media hebdomada ſacrum cęreris fructum
Bene tritum in complanata area
Proijce, cæde ligna ad thalamum,
Multasq; ad ratem arbores, quæq; apta ſunt nauibus,
Quarta autem incipe naues conſtruere graciles,
Noua uero media circa crepuſculum bona eſt,
Prima autem noua oĩno hominibus eſt innocua,
Bona ad plantationem, aut ad generandum
Maſculum puellamue, neq; unq̃ eſt prſus pernitioſa,
At pauci norunt tertiã noui menſis eſſe optimam,
Incipe tunc cados, iugumq; ceruici impone,
Bobus atq; mulis equisq; feſtinis pedibus,
Nauem pluriũ clauorũ celerem in pontum
Trahe, pauci aũt ſunt q uera hæc ſuo nomine uocant,
Quarta aperi cadum, ſacer hic per oĩa eſt dies
Media, pauci aũt rurſus poſt uiceſimũ mẽſis boni ſunt
Mane, poſt meridiem peiores ſunt,
Hæ autem dies mortalibus magno ſunt emolumento,
Illæ aũt aliæ minime ſunt fatales, necquicq̃ afferunt,
Alter hanc laudat alter illam, pauci tamen ſapiunt,
Aliquãdo nouerca fit dies, nõnunq̃ mater,
Felix autem eſt quiſquis omnia hæc
Norit, operabitur enim Dijs gratus,
Auſpicia diſcernens, nec unq̃ præuaricabitur.

Finis.